

СЪДЪРЖАНИЕ

Осигуряването в числа Христина Митрева - Бюджетът на държавното обществено осигуряване през 2003 г.	4
Мария Жечева - Държавното обществено осигуряване през 2002 г.	6
Експерт Николай Николов - За дефицита в НОИ - или всичко, или само истината	9
Реформата Аспасия Петкова - Минимален месечен размер на осигурителния доход	12
Експерт Зоя Славова - Естеството на коледната добавка към пенсиите	15
Управление на човешките ресурси Адриана Андреева - Система за предварителна подготовка на кадри за НОИ	17
Втората пенсия Информация за осигурените лица в ППФ и Ун.ПФ и преведените суми към тях	19
Партньори Валентин Първанов - “Профилактика, рехабилитация и отдих” ЕАД	21
Международни дейности Теодора Нончева - Фискалната тежест на социалното осигуряване в европейските страни	23
Представяме ви... Тодор Костов - Районно управление “Социално осигуряване” - Габрово	27
Право Жанет Йорданова - Националната програма “Помощ за пенсиониране”	31

Бюлетин на Националния
осигурителен институт

Година II, брой 1, 2003

Редакционна колегия:

Христина Митрева - председател
Валентина Кръстева
Даниела Асенова
Теодора Нончева
Марин Калчев
Йосиф Милошев

Редактор:

Марина Цветкова

Коректор Валентина Минчева

Корица Николай Дичев

Предпечат Калина Минчева

Печат Печатна база на НОИ

Формат 60 x 90/8

Печатни коли 4

Адрес на редакцията

1303 София,
бул. "Ал. Стамболийски" № 62-64
Тел: 02 926 1010
02 926 1021
web: www.nssi.bg
ISSN 1311 - 9656

Измина една успешна за Националния осигурителен институт година. Тя се характеризираше с укрепване на финансовата стабилност на фондовете на държавното обществено осигуряване, по-ефективен контрол върху осигурителните вноски и осигурителните плащания, по-тясна връзка с осигурителите и осигурените лица. Изпращането на сведения до осигурените лица за осигурителния стаж и доход за 2000 и 2001 г. доведе до повишаване доверието към Националния осигурителен институт и беше отправна точка за създаване на нова осигурителна култура в участниците в системата на държавното обществено осигуряване.

Новата 2003 година поставя редица предизвикателства пред реформиращата се социалноосигурителна система и пред Националния осигурителен институт. От началото на тази година започна регистрирането на трудовите договори като мярка за ограничаване на сивата икономика и извеждането ѝ на светло. Въвеждането на минимални осигурителни доходи по основни икономически дейности и по квалификационни групи професии цели да постави на нова основа отношенията между труда и капитала и да създаде условия за лоялна конкуренция между фирмите и работодателите.

Със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2003 г. се залагат амбициозни параметри, които отразяват ефекта от влиянието на посочените по-горе политики за повишаване на събираемостта на осигурителните вноски и подобряване на трудовата и осигурителната дисциплина.

Съзнавайки високата отговорност и доверие, които се гласуват на Националния осигурителен институт от Парламента и Правителството на Република България, ние трябва да мобилизираме оптимално всички човешки, материални и финансови ресурси, за да постигнем заложените цели.

Националният осигурителен институт има необходимия капацитет и неведнаж е доказвал, че може да организира ефективно работата си. Нека през тази година покажем още по-добре нашите възможности да обслужваме качествено осигурителите и осигурените лица, бенефициентите на системата и да проявим повече гъвкавост в превантивния и текущия контрол. Съвременната информационна система и Персоналният регистър на НОИ са част от средствата за постигане на поставените цели, но най-важен е човешкият потенциал, с който Националният осигурителен институт може да се гордее.

На добър час и да си пожелаем успех в тази трудна, но много важна година за Националния осигурителен институт!

Христина Митрева,
главен актьор и главен директор
на Главна дирекция "Анализ, планиране и прогнозиране"

БЮДЖЕТЪТ НА ДЪРЖАВНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ ПРЕЗ 2003 ГОДИНА

Христина Митрева,
главен актюер и главен директор на Главна дирекция
“Анализ, планиране и прогнозиране”

Бюджетът на държавното обществено осигуряване за 2003 г. е разработен на основата на бюджетната прогноза за 2003-2005 г. и основните макроикономически показатели за 2003 г., одобрени от Правителството и Международния валутен фонд.

Най-важните параметри за 2003 г., влияещи върху осигурителните приходи и разходи, са:

- средногодишна инфлация – 3,5 на сто;
- средна работна заплата – 305,49 лв.;
- прогнозен валутен курс на долара – 2,00 лв.;
- темп на нарастване на БВП – 4,8 на сто;
- индексирание на бюджетните заплати, съгласно политиката по доходите за 2003 г., съответно с 3,5 на сто от 1 януари 2003 г. и с 3,5 на сто от 1 юли 2003 г.;
- минимална работна заплата от 1 януари 2003 г. – 110 лв.;
- размер на гарантирания минимален доход – 40 лв.

Осигурителната вноска за допълнителното задължително пенсионно осигуряване за родените след 31 декември 1959 г. се запазва в размер 2 на сто. Вноската за фонд “Пенсии”, фонд “Общо заболяване и майчинство” и фонд “Безработица” през 2003 г. се разпределя в съотношение 75:25 между работодателят и осигурено лице.

В бюджета на ДОО за 2003 г. е предвидено минималният осигурителен доход за самоосигуряващите се лица да бъде 200 лв., а максималният осигурителен доход за всички осигурени лица – 1000 лв.

В областта на пенсиите през 2003 г. е предвидено увеличение на основните им размери от 1 юни с 6,2 на сто.

През 2003 г. се предвижда да постъпят 3 017 131,9 хил. лв. приходи, които се формират основно от приходите от осигурителни вноски в размер на 2 955 797,3 хил. лв. или 97,9 на сто.

Събраните от контролните органи на НОИ суми по актове за начет за 2003 г. се очаква да бъдат в размер на 105 000,0 хил. лв., от които главница – 75 000,0 хил. лв. и лихви – 30 000,0 хил. лв.

От Агенцията за държавни вземания се очаква да бъдат събрани през 2003 г. 90 000,0 хил. лв., съответно 67 500,0 хил. лв. главница и 22 500,0 хил. лв. лихви.

Основните фактори, които могат да доведат до повишаване на приходите от осигурителни вноски, са:

❖ **Разширяване обхвата на осигурените лица с около 190 хил. души спрямо отчетеното равнище за 2002 г.** Увеличението на осигурените ще се прояви като резултат от правителствената политика за нарастване на заетостта и от преминаването на част от заетите в неформалния сектор към формалния след въвеждането на регистрация на трудовите договори в НОИ и засилване на контрола. Ефектът от тази мярка се очаква да доведе до около 143 млн. повече приходи в бюджета на ДОО, като тук са включени и приходите от вноски за около 100 хил. трайно безработни лица, които ще бъдат включени в програмата на Министерство на труда и социалната политика “От социално подпомагане към заетост”.

❖ **Увеличаване на минималния размер на осигурителния доход за самоосигуряващите се лица от 170 лв. на 200 лв. и на максималния размер на осигурителния доход за всички осигу-**

рени лица – от 850 лв. на 1000 лв. През 2003 г. нарастването на средния осигурителен доход се предвижда да бъде средно със 112,7 на сто по-високо в сравнение с 2002 г. за всички видове осигурени лица. Освен нарастването на минималния и максималния размер на осигурителния доход, върху нарастването на средния осигурителен доход е взето предвид и влиянието от въвеждането на минимални осигурителни прагове по отрасли и професии.

❖ **Увеличаване на постъпленията в държавното обществено осигуряване на сумите по актове за начет.** Особено ефективен начин за подобряване събираемостта на приходите е преминаването към текущ и превантивен контрол, както и съвместните ревизии, провеждани с контролните органи на данъчната администрация. Значително увеличаване през 2003 г. се предвижда на постъпленията от Агенцията за държавни вземания – 90 000,0 хил. лв.

❖ **Подобряване качеството и срочността на обслужване на клиентите и оптимизиране контрола и надежността на информацията по Персоналния регистър чрез внедряването на новите операционни процеси в НОИ.** Тези процеси обвързват системата на регистъра на осигурителите и осигурените лица със системата на осигурителните вноски, банковия контрол и системата за спазване на осигурителните задължения (за социалното, здравното, осигуряването при безработица и допълнителното задължително осигуряване). Въвежда се и система за определяне на рисковите профили на осигурителите и провеждане на предревизионен, ревизионен и следревизионен контрол.

❖ **Въвеждане на минимални осигурителни прагове по икономически дейности (31 отрасъла по класификацията А–31 на НСИ) и по квалификационни групи (9 професии) с промяната в КЗОО от 1 януари 2003 г.** По предварителни разчети на НОИ тази мярка, чийто ефект ще се прояви в посоченото по-горе увеличение на средния осигурителен доход, ще доведе до повишаване на приходите с около 160 млн. лв.

Следва да се има предвид, че и в увеличения брой на осигурените лица за 2003 г. спрямо 2002 г. (със 190 хил. души) както и в по-високия размер на осигурителния доход (със 112,7 на сто) е отчетено в значителна степен влиянието на посочените по-горе фактори, благоприятстващи увеличаването на приходите в бюджета на ДОО. Взаимното им влияние и допълване затруднява точната количествена оценка на ефекта на всеки от тях поотделно.

Общият ефект от комбинираното им влияние по експертни оценки към настоящия момент възлиза на около 310 млн. лв. повече приходи в сравнение с изпълнението на бюджета на ДОО за 2002 г.

По разходите за 2003 г. се предвижда средствата да бъдат 3 954 961,1 хил. лв. В тях са включени социалноосигурителните разходи (пенсии и помощи) и разходите за издръжка на службите за социалното осигуряване.

Най-голям относителен дял от всички разходи имат разходите за пенсии (78,9 на сто). За 2003 г. за пенсии са предвидени 3 121 169,0 хил. лв (заедно с резерва за реформата в социалното осигуряване – 60 000,0 хил. лв.).

Средният брой на пенсионерите през 2003 г. се очаква да бъде около 2 352 700, т.е. броят им през 2003 г. ще се намали с 0,04 на сто спрямо 2002 г.

Предвижда се средният брой на пенсиите за 2003 г. да бъде 2 652 200 или да се увеличи с 1,1 на сто спрямо 2002 г.

Средният месечен размер на пенсията на един пенсионер за 2003 г. ще достигне 108,16 лв, а на един нов пенсионер – 128,40 лв. Номиналният ръст на пенсията на един пенсионер е 8,5 на сто, а реалният – 2,4 на сто, при очаквана средногодишна инфлация 6,0 на сто за 2002 г. и 4,8 на сто при прогнозирана средногодишна инфлация 3,5 на сто за 2003 г. Средната пенсия на пенсионер ще бъде 47,4 на сто от прогнозирания нетен осигурителен доход за 2003 г. (228,01 лв.) и 35,4 на сто от прогнозираната средна работна заплата за 2003 г. (305,49 лв.).

Втората по значимост група разходи са помощите и обезщетенията по Кодекса за задължително обществено осигуряване, които се предвижда за 2003 г. да бъдат в размер на 578 112,3 хил. лв., или 14,6 на сто от всички разходи.

Най-голям относителен дял в разходите за обезщетенията при временна неработоспособност заемат обезщетенията поради общо заболяване – 101 640,5 хил. лв., следвани от паричните обезщетения за отглеждане на малко дете до две годишна възраст – 56 891,3 хил. лв., и обезщетенията за бременност и раждане – 23 511,6 хил. лв.

Разходите за обезщетенията при безработица за 2003 г. са предвидени да бъдат в размер на 191 967,3 хил. лв. Те са планирани при около 144 хил. безработни, на които ще се плаща обезщетение и среден месечен размер на обезщетението 116,00 лв. (при минимален размер на обезщетението 70 и максимален 140 лв. месечно).

Разходите за службите по социално осигуряване

(Централно управление и териториалните подразделения на Националния осигурителен институт) за 2003 г. са предвидени в размер на 55 332,7 хил. лв. и включват заплатите, осигуровките, издръжката на системата, разходите за лихви, членски внос в МАСО и капиталовите разходи. Те съставляват 1,4% от общите разходи на държавното обществено осигуряване за 2003 г.

В бюджета на държавното обществено осигуряване през 2003 г. са предвидени трансфери от Централния републикански бюджет (ЦРБ) в размер на 562 276,9 хил. лв. Те включват средствата, необходими за изплащане на:

- пенсии за военна инвалидност, гражданска инвалидност, социални пенсии и др. размер на 115 357,9 хил. лв;

- средства по Закона за семейни помощи за деца – 171 763,3 хил. лв. (в това число еднократни помощи при раждане 9177,6 хил. лв. за 47 084 родени деца; месечни помощи за деца към заплатите – 150 781,6 хил. лв. за 843 725 деца и месечни помощи за деца към пенсиите – 10 715,1 хил. лв. за 59 106 деца);

- месечни добавки за деца инвалиди, съгласно чл. 40 от ЗЗРСИИ, в размер 5064,3 хил. лв. ;

- трансфер за здравното осигуряване на пенсионерите през 2003 г. в размер на 170 944,1 хил. лв.;

- трансфер за здравноосигурителни вноски за деца до 18-годишна възраст – 18 000,0 хил. лв.

- вноски за фонд “Пенсии” за осигурителен стаж, зачетен при пенсиониране по чл. 9, ал. 3, т. 3 и ал. 6 и 7 от КЗОО – 2964,7 хил. лв.;

- трансфер за отбранително-мобилизационна подготовка в размер на 197,5 хил. лв., (който включва 30,5 хил. лв. за отбранително-мобилизационна подготовка и 167,0 хил. лв. за военновременен пункт за управление);

- трансфер за обезщетенията по чл. 233 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България – 545,0 хил. лв.;

- трансфер за резерва за реформата в пенсионното осигуряване – 60 000,0 хил. лв.

Другата група трансфери от средства между държавното обществено осигуряване и други бюджетни сметки са в общ размер на 6500,0 хил. лв. Те включват:

- трансфер от средствата на държавното обществено осигуряване към фонд “Рехабилитация и социална интеграция” в размер 3500,0 хил. лв. за ортопедични средства на работещите осигурени лица;

- трансфер към фонд “Условия на труд” в размер 3000,0 хил. лв. за провеждане на мероприятия за подобряване условията на труд.

* * *

Консолидираният проектобюджет на държавното обществено осигуряване за 2003 г. се очаква да приключи с недостиг в размер на 382 744,1 хил. лв. Той ще се финансира от ЦРБ под формата на допълнителна субсидия за покриване на недостига от средства, като по този начин проектобюджетът за 2003 г. се балансира на нула.

ДЪРЖАВНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ ПРЕЗ 2002 Г.

Мария Жечева,
главен директор на Главна дирекция “Финансово-счетоводна дейност”

Държавното обществено осигуряване (ДОО) приключи годината със значително по-добри финансови резултати в сравнение с параметрите, заложи в Закона за бюджета на ДОО за 2002 г. Въпреки това, постъпленията в общественото осигуряване не бяха достатъчни за покриване на разходите за пенсии и краткосрочни обезщетения.

Приходите на ДОО през 2002 г. достигнаха 2568,6 млн. лв., което е с 10,8% повече спрямо 2001 г. Над 95% от постъпленията в първия стълб на пенсионната система се формират от осигурителни вноски. Могат да се обособят две групи фактори, които влияят върху динамиката на приходите на ДОО през 2002 г.

- Първата група фактори са свързани с нормативната уредба, определяща каква част от осигурителните вноски постъпва в бюджета на ДОО. От началото на миналата година фонд “Безработица” беше включен като нов фонд на ДОО, което съдейства за увеличение на приходите на ДОО спрямо предходната година. Същевременно от 1 януари 2002 г. част от осигурителната вноска на родените след 31 декември 1959 г. беше отклонена към универсалните пенсионни фондове, което повлия негативно върху приходите на ДОО през 2002 г. Ако се отстрани въздействието на тези фактори, произтичащи от нормативната уредба, нарастването на приходите на ДОО през 2002 г. спрямо предходната година е 4%.

- Икономическите фактори също съдействат за увеличаване постъпленията в ДОО. За периода януари-ноември 2002 г. спрямо същия период на предходната година осигурителният доход нарастна с 5,4%. Броят на наетите лица в икономиката се покачи за първите девет месеца на годината с 1%, което води до разширяване на базата на общественото осигуряване.

Отчетените постъпления на ДОО са 96% от заложените в Закона за бюджета на ДОО за 2002 г. Достигнатата събираемост при приходите от осигурителни вноски е още по-висока – 96,7%. Изпълнението на Закона на бюджета на ДОО за 2002 г. в частта за приходите е значително по-добро в сравнение с предходната година, когато разглежданите проценти бяха съответно 91 и 90,1%.

През 2002 г. размерът на осигурителните вноски за различните видове осигурителни рискове остана непроменен. Осигурителната вноска за работещите трета категория труд за всички осигурителни рискове (вкл. и здравно осигуряване), както и през 2001 г., беше 42,7% общо за работодателя и осигурен. Измени се съотношението, в което осигурителната вноска се разделя между осигурителя и осигуреното лице – от 80:20 през 2001 г., на 75:25 през 2002 г. Пряка последица от промененото съотношение беше по-слабото нарастване на разполагаемата работна заплата, отколкото нарастването на средната работна заплата за страната. Намалението на данъчната ставка при облагане на доходите от началото на 2002 г. не беше достатъчно, за да компенсира покачването на осигурителните плащания за сметка на осигуреното лице. При нарастване на средната работна заплата за страната със 7,2% за периода януари-септември 2002 г. спрямо същия период на предходната година, разполагаемата работна заплата¹ нарастна номинално с 6,5%.

¹ Работната заплата след приспадане на личните осигурителни вноски и данъчното ѝ облагане.

Промяната в съотношението на работодателската и личната вноска рефлектира и върху структурата на приходите от осигурителни вноски на ДОО. Делът на приходите от лични вноски нарастна с около 5 процентни пункта спрямо 2001 г., докато относителното тегло на работодателските вноски намалеха с 3,4 процентни пункта.

Разходите на ДОО през 2002 г. бяха 3560 млн. лв. и се покачиха спрямо предходната година с 23,2%. Определящо значение за динамиката на разходите на ДОО имат пенсиите, които формират 81,7% от всички разходи (89,2% през 2001 г.). През 2002 г. разходите за пенсии достигнаха 2942,7 млн. лв. Спрямо предходната година техният размер нарастна с 9% в резултат на покачването на средния разход за пенсии на един пенсионер с 10,2% през 2002 г. Отбелязаното увеличение е значително над средногодишната инфлация, поради което средният разход за пенсии на един пенсионер се покачи реално с 4,2%. С решение на Надзорния съвет на НОИ от 1 юни 2002 г. пенсиите за трудова дейност

бяха осъвременнени с коефициент 1,06. В края на годината, въз основа на Постановление № 265 на Министерския съвет, бяха изплатени еднократни допълнителни суми към пенсиите за декември 2002 г. в общ размер до 100 млн. лв. Въпреки влошаващата се демографска структура, през 2002 г. средногодишният брой на пенсионерите намалю с 1,6%, което е следствие от провежданата пенсионна реформа и по-конкретно от постепенното увеличаване на пенсионната възраст.

Отбелязаният растеж на разходите на общественото осигуряване се дължи и на преминаването на фонд "Безработица" към ДОО, което доведе до реструктуриране на разходите на първия стълб на пенсионната система. Разходите за безработица представляват около 4,5% от всички разходи на общественото осигуряване. Въпреки разширяващите се функции на НОИ, разходите за административно обслужване на общественото осигуряване относително намаляват и формират едва 1,1% от всички разходи на ДОО през 2002 г. (1,8% през 2001 г.).

Отчетените разходи на ДОО са по-ниски от заложените в Закона за бюджета на ДОО за 2002 г. Дори и при включаване на изразходваните средства за еднократна допълнителна сума към пенсиите,

които не са предвидени в закона, изпълнението му в частта на разходите е 97,2%. Разходите за пенсии са с 2,2% над предвиденото поради изплатените добавки към декемврийските пенсии. Намалението на равнището на безработица през 2002 г. се отрази благоприятно върху финансовото състояние на ДОО. Разходите за обезщетения и помощи за безработица представляваха едва 73% от заложеното в закона.

През 2002 г. предоставените нетни трансфери от републиканския бюджет на ДОО бяха в размер на 1026,7 млн. лв. (в т.ч. 100 млн. лв. по ПМС 265/22 ноември 2002 г.). Усвоената допълнителна субсидия за покриване недостига от средства на ДОО беше в размер на 516 041,1 млн. лв., при предвидена в Закона за бюджета на ДОО за 2002 г. допълнителна субсидия от 546 487,5 млн. лв. През 2002 г. ДОО не използва и предвидените в Закона за бюджета на ДОО 60 млн. лв. резерв за реформата. По-доброто финансово състояние на ДОО в сравнение със заложеното в закона се отрази благоприятно върху публичните финанси през 2002 г. и даде възможност за предоставяне на допълнителни средства на пенсионерите през месец декември.

**СПРАВКА ЗА 15-ТЕ НАЙ-КОРЕКТНИ РАБОТОДАТЕЛИ
С ПЕРСОНАЛ НАД 250 ДУШИ, ОСИГУРЯВАЩИ ОБЩО 52 000 ЛИЦА И
СЪС СРЕДЕН ОСИГУРИТЕЛЕН ДОХОД 500 ЛВ.
ЗА ПЕРИОДА ЯНУАРИ - ЮНИ НА 2002 Г.**

№ по ред	НАИМЕНОВАНИЕ	НАСЕЛЕНО МЯСТО
1.	ЛУКОЙЛ НЕФТОХИМ БУРГАС	БУРГАС
2.	АЕЦ КОЗЛОДУЙ	КОЗЛОДУЙ
3.	АД "МИНИ МАРИЦА - ИЗТОК - КЛОН РУДНИК "ТРОЯНОВО - СЕВЕР"	с. КОВАЧЕВО
4.	АД "МИНИ МАРИЦА - ИЗТОК - КЛОН РУДНИК "ТРОЯНОВО - 1"	с. ТРОЯНОВО
5.	ПАРАХОДСТВО БЪЛГАРСКИ МОРСКИ ФЛОТ	ВАРНА
6.	ТЕХНОЛОГИЧЕН РАЙОН ПО ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ "СТТС"	СОФИЯ
7.	ВАЗОВСКИ МАШИНОСТРОИТЕЛНИ ЗАВОДИ	СОПОТ
8.	БЛАГОЕВГРАД - БТ - АД	БЛАГОЕВГРАД
9.	ЕЛАЦИТЕ - МЕД	с. МИРКОВО
10.	КЛОН "РУДНИК ТРОЯНОВО - 3"	с. МЕДНИКАРОВО
11.	ТЕЦ МАРИЦА ИЗТОК 2	с. КОВАЧЕВО
12.	БАЛКАНФАРМА - ДУПНИЦА	ДУПНИЦА
13.	ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ "РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ"	СОФИЯ
14.	АРСЕНАЛ	КАЗАНЛЪК
15.	КЦМ	ПЛОВДИВ

Експерт

ЗА ДЕФИЦИТА В НОИ – ИЛИ ВСИЧКО, ИЛИ САМО ИСТИНАТА

Николай Николов,
управител на НОИ от 1996 до 2000 г.

Проблемът с дефицита в бюджета на общественото осигуряване е изключително актуален поради силното влияние на финансовото състояние на НОИ върху публичните финанси.

Привърженик съм на становището, че цялостното реформиране на пенсионната система **може да доведе и води** до възникването на временен и краткосрочен дефицит в консолидирания бюджет на държавното обществено осигуряване.

Независимо че една от основните цели на промяната у нас е гарантиране на дългосрочна финансова стабилност на системата за социално осигуряване, то при провеждането на реформата действително беше предвидено възникването на текущ дефицит във фонд “Пенсии” на държавното обществено осигуряване.

Защото преходът от старото към желаното състояние на пенсионната система е плавен и продължителен процес, който изисква изразходването на допълнителни средства **сега** в името на постигане на целите и очакваната финансова стабилност **в бъдеще**.

От такава гледна точка категорично не приемам първосигналните реакции на определени среди, които поради моментното финансово състояние на системата “бълват” обвинения към НОИ и даже предлагат неговото закриване.

Трезвият подход изисква внимателен анализ на всички причини, довели до това състояние на нещата, а не само едностранчиво представяне на част от истината.

Същевременно в интерес пак на истината трябва да се отбележи, че натрупаният дефицит в бюджета на ДОО не се дължи **само** на реформирането на пенсионната система (както се опитват да го представят някои), а съществуват и други причини, от които можем да открием действията на изпълнителната власт, довели до “декапитализиране” на

НОИ и до методично “източване” на неговия бюджет.

Считам, че заинтересованото от успешна пенсионна реформа правителство би трябвало да върши точно обратното – да подпомага ръководството на НОИ да формира достатъчен технологичен резерв с оглед по-безболезненото и по-бързото провеждане на реформата.

За съжаление, днешният дефицит в НОИ се дължи на следните по-значими действия:

- Както е известно, след учредяването на НОИ в началото на 1996 г. и в съответствие с разпоредбите на тогавашния Закон за фонд “Обществено осигуряване”, средствата, необходими за изплащането на **месечни добавки за деца и за еднократни помощи при раждане на деца (общо около 115 млн. лв. годишно)** следваше да бъдат за сметка на държавния бюджет. В продължение на три години обаче, тези плащания се извършваха от осигурителния фонд, с което НОИ се лиши от **около 350 млн. лв.;**

- Почти всички разходи от 1996 до 2000 г. за т.нар. “**коледни пенсии**” и “**коледни добавки към пенсиите**” се изплащаха от резерва на фонд “Обществено осигуряване”, въпреки че се обещаваха от правителството, а държавният бюджет след 1997 г. имаше възможност да поеме тези разходи. Така **около 250 млн.** сегашни лева се похарчиха от НОИ за текущи, а често и за популистки цели, вместо да се използват за провеждането на радикална пенсионна реформа;

- От 1 юли 1999 г. размерът на вноската за ДОО беше намален драстично, за да се въведе с освободения ресурс по-безболезнено **здравното осигуряване**, без да се увеличава общата осигурителна тежест. В резултат на тази операция

около 3 на сто върху доходите на осигурените вече четвърта година постъпват не в НОИ, а в Националната здравноосигурителна каса (НЗОК). Проблемът обаче не е само в това, че тези пари вече не се използват за пенсии, а е и в това, че тези средства, които в края на миналата година надхвърлиха **800 млн. лв.**, не се използват и за здравеопазване, а стоят замразени на депозит в БНБ и се “изяждат” от инфлацията. Категорично считам, че след като здравната каса няма потребност от тези пари, то те следва да се върнат в НОИ, а не да “крепят” фискалната и политическата стабилност на правителството;

- От 1 януари 2000 г. беше извършена т.нар. **прекатегоризация на труда** при пенсиониране, която засегна над 400 хиляди работещи в по-тежки условия на труд. В резултат на това в НОИ не постъпиха за изтеклите три години близо **200 млн. лв.**, като около 1/3 от тях се насочиха във фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване, създадени към частните пенсионно-осигурителни дружества;

- От 1 януари 2001 г. осигурителната вноска за фонд “Пенсии” на НОИ беше **намалена (вероятно с предизборна цел) с 3 процентни пункта (от 32 на сто на 29 на сто)**. С това намаление НОИ допълнително беше “източен” за изтеклите две години с **близо 300 млн. лв.** Очакванията, че чрез намаляването на вноската ще се разшири осигурителната база и ще се повиши събираемостта не се реализираха, защото в края на 2001 г. се наложи актуализация на бюджета на ДОО поради драстично увеличаване на дефицита в него;

- От 1 януари 2002 г. се въведе **допълнителното задължително пенсионно осигуряване в частни пенсионни фондове за родените след 31 декември 1959 г.** В резултат на това в НОИ вече не постъпват 2 процентни пункта от пенсионните вноски на 1,2 милиона сравнително по-млади хора, с което институтът се лишава с **повече от 100 млн. лв. годишно.**

- От 1 януари 2002 г., незнаяно по силата на каква логика и ангажименти, сегашните управляващи **намалиха достигнатия минимален осигу-**

рителен праг на самоосигуряващите се от 200 на 170 лв., а максималния – от 1000 на 850 лв. От началото на настоящата година старите размери са възстановени, като същевременно са увеличени дължимите вноски за значителна част от наемните работници чрез въвеждането на диференцираните минимални осигурителни прагове. Проявеното безпринципно и дискриминационно отношение към лицата на наемния труд освен всичко друго доведе и до неизпълнение на планираните за 2002 г. приходи от самоосигуряващите се лица с **около 30 млн. лв.**

В резултат на посочените по-горе действия **бюджетът на НОИ е ощетен с близо 2 млрд. лв.**, което считам, че е главната причина за формирания дефицит и за ограничените възможности на осигурителния институт за повишаване на равнището на осигурителните плащания сега и занапред.

Разбира се, съществуват и множество други причини за това, като:

- Продължаващото влошаване на демографската структура на населението;
- Намаляване на броя на заетите, поради все още високата безработица и миграция на сравнително млади хора;
- Съществуващите все още значителни възможности за злоупотреби от страна на осигурените и осигурителите, поради недостатъчната координация и обмен на информация между специализираните държавни контролни органи;
- Значителния дял на сивата икономика;
- Възприетия с новото осигурително законодателство плавен и продължителен преходен период към новите изисквания за достъп до пенсионната система;
- Изключително либералните условия за получаване на инвалидни пенсии и отсъствието на ефективен контрол върху дейността на органите за медико-социална експертиза. Тревожи бързото нарастване на инвалидните пенсии, с което се “изяжда” значителна част от положителния ефект на реформата.

Следователно причините за дефицита в бюджета на ДОО са комплексни и в интерес на обществото е тези проблеми да се обсъждат, но добронамерено и конструктивно.

**СПРАВКА ЗА 50-ТЕ НАЙ-ГОЛЕМИ ДЛЪЖНИЦИ НА НОИ
С ОБЩ РАЗМЕР НА ЗАДЪЛЖЕНИЯТА 211 679 545 ЛВ.
(ГЛАВНИЦА И НАЧИСЛЕНИ ЛИХВИ) КЪМ 30.11. 2002 Г.**

11

Ном. по ред	наименование	населено място	Предприети мерки
1	КРЕМИКОВЦИ АД	СОФИЯ	запориран банкови сметки
2	СТОМАНА - АД	ГР. ПЕРНИК	приет погасителен план за част от задълженията; приета оздравителна програма
3	ВАРНЕНСКА КОРАБОСТРОИТЕЛНИЦА АД	ГР.ВАРНА	активите са продадени на БМФ и цялата сума е преведена на Банкова Консолид. Компания
4	ПРИСТАНИЩЕ БУРГАС ЕАД	ГР.БУРГАС	принудително събиране на задълженията от АДВ (Агенция за държавни вземания)
5	ВИДАХИМ АД	ГР.ВИДИН	принудително събиране на задълженията от АДВ
6	АД "РУДОДОБИВ И ОБОГАТЯВАНЕ-КРЕМИКОВЦИ - КЛОН СОФИЯ" АД	СОФИЯ	запориран банкови сметки
7	КВАРЦ АД	ГР.СЛИВЕН	принудително събиране на задълженията от АДВ
8	ТМ "РАДОМИР" АД	ГР. РАДОМИР	принудително събиране на задълженията от АДВ
9	"ПРОМЕТ" АД	С.ДЕБЕЛТ	принудително събиране на задълженията от АДВ
10	"СТАРА РЕКА" АД	ГР.ПЕЩЕРА	принудително събиране на задълженията от АДВ
11	"НОВА ПЛАМА" АД	ГР.ПЛЕВЕН	принудително събиране на задълженията от АДВ
12	АВИОКОМПАНИЯ "БАЛКАН" АД	СОФИЯ	принудително събиране на задълженията от АДВ
13	"КАВАЛЕР" АД	СОФИЯ	запориран банкови сметки
14	"КИТКА" АД	ГР.НОВИ ПАЗАР	принудително събиране на задълженията от АДВ
15	БУРГАСКИ МЕДНИ МИНИ ЕАД	ГР.БУРГАС	принудително събиране на задълженията от АДВ
16	"ДИНАМО" АД	ГР.СЛИВЕН	принудително събиране на задълженията от АДВ
17	"ЧЕРНО МОРЕ" АД	ГР.ВАРНА	принудително събиране на задълженията от АДВ
18	"МИНСТРОЙ - БОБОВ ДОЛ" АД	ГР. БОБОВДОЛ	принудително събиране на задълженията от АДВ
19	"ЕТАВИА" АД	ГР. КЮСТЕНДИЛ	принудително събиране на задълженията от АДВ
20	"ПИМА" АД	ГР. МОНТАНА	производство по несъстоятелност
21	РУСЕ-ОБЩНСКИ АВТОТРАНСПОРТ - ЕООД	ГР.РУСЕ	принудително събиране на задълженията от АДВ
22	"ТРЕМА" АД	ГР.ТРЯВНА	принудително събиране на задълженията от АДВ
23	МИНА "МАРИШКИ БАСЕЙН" ЕООД	ГР.ДИМИТРОВГРАД	запориран банкови сметки
24	"МАРИЦА" КК АД	ГР.ПАЗАРДЖИК	принудително събиране на задълженията от АДВ
25	"БЕЛОПАЛ" АД	ГР.БЕЛОСЛАВ	принудително събиране на задълженията от АДВ
26	"ОРФЕЙ" - АД	ГР.КЪРДЖАЛИ	принудително събиране на задълженията от АДВ
27	ЕЛПРОМ-ЕМГ АД	ГР. ТЕТЕВЕН	принудително събиране на задълженията от АДВ
28	ГОРУБСО - РУДОЗЕМ ЕАД	ГР.РУДОЗЕМ	принудително събиране на задълженията от АДВ
29	СТОМАНЕНИ ТРЪБИ АД	ГР.СЕПТЕМВРИ	принудително събиране на задълженията от АДВ
30	ГОРУБСО - МАДАН АД	ГР.МАДАН	принудително събиране на задълженията от АДВ
31	"ПОДЕМ" АД	ГР.ГАБРОВО	принудително събиране на задълженията от АДВ
32	"МОНТАНА" АД	ГР. МОНТАНА	принудително събиране на задълженията от АДВ
33	МИНА ПИРИН	ГР.СИМИТЛИ	принудително събиране на задълженията от АДВ
34	ЗАВОД "ВИТОША" АД	СОФИЯ	принудително събиране на задълженията от АДВ
35	"ВЕСЛЕЦ" ЕАД	ГР.ВРАЦА	в несъстоятелност
36	"ГЕРГОВ" АД	С.ТРУД	принудително събиране на задълженията от АДВ
37	"ОСОГОВО" АД	ГР.КЮСТЕНДИЛ	принудително събиране на задълженията от АДВ
38	"МРАЗ" АД	СОФИЯ	принудително събиране на задълженията от АДВ
39	"ДОБРИЧ" АД	ГР.ДОБРИЧ	принудително събиране на задълженията от АДВ
40	"КРИСТАЛ" ПЕРНИК ЕАД	ГР.ПЕРНИК	принудително събиране на задълженията от АДВ
41	"Изида" АД	Гр.Елин Пелин	принудително събиране на задълженията от АДВ
42	"АГРОТЕХНИКА" АД	ГР.КАРЛОВО	приет погасителен план за разсрочване на задълженията
43	"ДУНАРИТ" - ЕАД	ГР.РУСЕ	приет погасителен план за разсрочване на задълженията
44	НИТИ - ЕАД	ГР. КАЗАНЛЪК	принудително събиране на задълженията от АДВ
45	"БОБОВ ДОЛ - ТРАНСПОРТ" АД	ГР. БОБОВДОЛ	принудително събиране на задълженията от АДВ
46	"УСТРЕМ - ТОПОЛОВГРАД" АД	ГР.ТОПОЛОВГРАД	приет погасителен план за разсрочване на задълженията
47	"ДОБРИЧ МЕЛ" АД	ГР.РАДОМИР	принудително събиране на задълженията от АДВ
48	"ХИМКО" АД	ГР.ВРАЦА	запориран банкови сметки и предложени обезпечителни мерки
49	"БИНДЛ ЕНЕРГИЯ" АД	СОФИЯ	принудително събиране на задълженията от АДВ
50	РУЛОН-ИСКЪР	СОФИЯ	в несъстоятелност

МИНИМАЛЕН МЕСЕЧЕН РАЗМЕР НА ОСИГУРИТЕЛНИЯ ДОХОД

ЗА РАБОТНИЦИТЕ, СЛУЖИТЕЛИТЕ И
ЗА ИЗПЪЛНИТЕЛИТЕ ПО ДОГОВОРИ
ЗА УПРАВЛЕНИЕ ИЛИ КОНТРОЛ

Аспасия Петкова,
директор на дирекция “Осигурителни вноски”,
Главна дирекция “Осигурителни вноски и краткосрочно осигуряване”

Съгласно чл. 6 от КЗОО, от 1 януари 2003 г. размерът на осигурителните вноски за фондовете на ДОО се определя за всеки от фондовете със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване, съобразно обхванатите осигурени социални рискове. Доходът, върху който се дължат осигурителни вноски, включва всички възнаграждения и други доходи от трудова дейност. Със Закона за бюджета на ДОО се определят минималният и максималният осигурителен доход за отделните категории лица, както следва:

1. максимален месечен размер на осигурителния доход през 2003г. – 1000 лв.;

2. минимален месечен размер на осигурителния доход през 2003 г. за самоосигуряващите се лица – 200 лв.;

3. минимален месечен размер на осигурителния доход за календарната година по основни икономически дейности и квалификационни групи професии, както и минимален осигурителен доход за тях.

Осигурителните вноски за работниците и служителите и за изпълнителите по договори за управление и контрол в търговските дружества се дължат върху получените брутни месечни възнаграждения, но върху не по-малко от минималния месечен размер на осигурителния доход и се разпределят между осигурителите и осигурените в съотношение 75:25 за 2003 г.

В приложението към чл. 8, т. 1 от Закона за бюджета на ДОО за 2003 г. във вид на таблица е определен минималният месечен размер на осигурителен доход през календарната година по основни

икономически дейности и квалификационни групи професии. Повече от две трети от тези минимални осигурителни доходи са договорени между работодателите и синдикатите, а останалата част е определена съвместно от експерти на тези организации и експерти на МТСП и НОИ.

Минималният осигурителен доход за работниците и служителите, които съгласно условията на трудовия договор работят при непълно работно време или непълен месец, се определя пропорционално на законоустановеното работно време, съответно пълния брой на работните дни през месеца.

Минималният осигурителен доход за работниците и служителите, които работят в инвалидни кооперации и цехове за инвалиди, съгласно Закона за защита, рехабилитация и социална интеграция на инвалидите се определя в размер на 50 на сто от минималния осигурителен доход за съответната икономическа дейност и квалификационна група професии.

Осигурителят определя основната си икономическа дейност съобразно преобладаващия брой заети лица по трудови правоотношения. Определянето на групата професии се извършва по Националната класификация на професиите.

Националната класификация на професиите (НКП) е утвърдена със Заповед № 54 от 26 март 1996 г. на министъра на труда и социалните грижи. В нея е определена структурата на заетите по професии. Тя е създадена с цел осигуряване на единен подход в страната при изследване, анализи и функциониране на трудовите и осигурителните отно-

шения – социална политика, социално осигуряване, социални грижи, заетост на персонала, професионална квалификация, пазар на труда, безопасност на труда.

Основни понятия в класификацията са:

- професия;
- специалност;
- професионална квалификация;
- занятие;
- длъжност.

Националната класификация на професиите е изградена на четири йерархически равнища: клас, подклас, група, единична група. На всяко от четирите равнища на НКП са определени код и наименование. На равнища *клас* и *единична група* са дадени кратки описания на съдържанието с оглед улесняване прилагането на класификацията.

Когато заеманите длъжности се характеризират с комбиниране на задачите и задълженията, характерни за повече от една единична група професии, класифицирането става само в една група, като се използват следните приоритети:

- най-голям относителен дял във времето, необходимо за изпълнение на задачите;
- приоритетни са професиите, които са свързани с производство, а не с търговия, транспорт или услуги;
- най-висока степен на квалификация.

При липса на достатъчно информация за отнасяне на дадена длъжност към определена единична група професии, тя се класифицира към единична група “други ...некласифицирани другаде”.

Длъжността конкретизира вида и съдържанието на трудовата дейност на лицето. Длъжностите са дефинирани в 9 класа професии, които най-общо са:

1. *Ръководни служители (клас 1)* – в този клас се отнасят лицата, които формулират, контролират, дефинират, ръководят и консултират провеждането на държавната политика; планират, ръководят и координират политиката и дейността на стопанските субекти, включително на малките предприятия и фирми и на техните вътрешни структурни части;

2. *Аналитични специалисти (клас 2)* – в този клас се обхващат лицата, заети с интелектуален труд, които анализират и дават решения на основни проблеми; генерират нови идеи; създават нови изделия и технологии, разработват концепции, теории и методики;

3. *Приложни специалисти (клас 3)* – в този клас се отнасят лицата, които изпълняват определени предписания и инструкции по създадените техно-

логии, нововъведения, методики, изпълняват услуги, свързани с финансите, търговията, социалните грижи, държавната администрация, изпълняват задачи, свързани с националната сигурност, за опазване на обществения ред и противопожарната охрана, участват в провеждането на художествени и спортни прояви, притежават опит в събирането и обработването на информацията, педагогически опит;

4. *Помощен персонал (клас 4)* – в този клас се включват лицата, които обслужват работещите в стопанските обекти; обработват документи, подготвят и проверяват материали за печат; изпълняват общи канцеларски дейности, работят с клиенти;

5. *Персонал, зает с услуги на населението, охрана и търговия (клас 5)* – в този клас са обхванати лицата, които обслужват непосредствено населението във връзка с пътувания и екскурзии, обществено хранене, осъществяване на търговия на едро и дребно;

6. *Производители в селското, горското и рибното стопанство, ловци и риболовци (клас 6)* – тук се обхващат лицата, които отглеждат и прибират реколтата; развъждат, гледат или ловят животни; култивират, предпазват или експлоатират горите; развъждат или ловят риба; култивират или събират диворастящи растения;

7. *Класифицирани производствени работници (клас 7)* – в този клас се обхващат лицата, които познават производствения процес, естеството и предназначението на продукцията; участват в изграждане, инсталиране, монтиране, ремонт и поддържане на сгради, съоръжения и оборудване; настройват машини в съответствие с технологичните инструкции и проектна документация; поддържат инструментална екипировка за тях;

8. *Оператори на машини, съоръжения и транспортни средства (клас 8)* – в този клас се обхващат лицата, които управляват и контролират по стриктни предписания протичането на производствени (технологични) процеси при инсталации, съоръжения, машини, поточни линии. Към този клас се числят и водачите на сухопътни транспортни средства, селскостопански и други самоходни машини и моряците;

9. *Нискоквалифицирани работници (клас 9)* – тук се обхващат лицата, които изпълняват рутинни дейности ръчно или с помощта на най-прости инструменти и механизми в производството, строителството, транспорта, селското, горското и рибното стопанство, търговията и услугите. Някои от тях изпълняват длъжността на общи работници.

Длъжностите с комбинирани задачи и задължения, характерни за повече от една единична група професии, се класифицират само по една от единичните групи, като се спазват някои правила. На длъжността се присвоява кодът на единичната група професии, с най-голям относителен дял на времето. Единичните групи професии, чиито задължения са свързани с индустрията, а не с услугите, са приоритетни.

Единичните групи професии с най-висока степен на квалификация са приоритетни при комбинирани задължения, изискващи различни равнища на образование (или с различен стаж).

Единичната група професии, към която се отнася длъжността на лицето по НКП, се означава с четирицифрен код. Когато длъжността на лицето не може да бъде определена точно по класификатора, вписва се първата цифра на групата професии, към която длъжността може да се класифицира.

За определяне на икономическата дейност, в която е заето лицето, се използва **Национална класификация на икономическите дейности (НКИД) 2003 г.**

Ако работодателят има само една икономическа дейност, се вписва цифровият код на съответната икономическа дейност по НКИД 2003 г. В този случай икономическата дейност, в която ще бъде заето лицето, съвпада с икономическата дейност на работодателя.

Ако работодателят има повече от една икономическа дейност, се записва кодът на икономическата дейност, където е заето лицето.

За лицата, заети в **спомогателни дейности** на осигурителя, когато той извършва повече от една икономическа дейност, съгласно НКИД се попълва служебен код "0000". Това са работниците и служителите, които функционално обслужват повече от една икономическа дейност на работодателя, когато работодателят осъществява няколко икономически дейности – например счетоводители, деловодители, охрана и др.

Спазването на минималните осигурителни доходи при внасянето на осигурителните вноски за ДОО, допълнителното задължително пенсионно осигуряване и за здравното осигуряване се отнася за работещите по трудови правоотношение и по договори за управление и контрол на търговски дружества, подлежащи на осигуряване по чл. 4, ал. 1, т. 1 и т. 7 от КЗОО. Минималните осигурителни доходи не се отнасят за магистратите, за военните, за държавните служители и за всички останали, подлежащи на осигуряване по чл. 4, ал. 1, т. 2, т. 3, т. 4, т. 5 и т. 6 от КЗОО.

Осигурителните вноски за работниците и служителите се внасят върху получените брутни трудови възнаграждения, не по-малко от минималния месечен осигурителен доход за съответната професия по основната икономическа дейност на работодателя.

Работодателите трябва да определят основната икономическа дейност на предприятието или фирмата и да разпределят работниците и служителите си по квалификационни групи професии така, че да избегнат евентуални нарушения на осигурителното законодателство при съставяне на месечните ведомости за заплати. Като критерий се използва броят на наетите лица на трудов договор, ангажирани в икономическата дейност. Когато осигурителят извършва една дейност, тя е и основна. Когато реализира две и повече дейности, основната икономическа дейност е тази, в която са ангажирани най-голям брой наети. При равен брой наети работодателят сам избира коя е основната дейност.

Прилагането на минималния осигурителен доход по икономически дейности и квалификационни групи професии цели стабилизирането на осигурителната система в България, ликвидиране на формалното осигуряване върху минимална работна заплата, а фактически изплащане на по-високо трудово възнаграждение. Това ще доведе до по-голяма социална справедливост за работниците и служителите.

Експерт

ЕСТЕСТВОТО НА КОЛЕДНАТА ДОБАВКА КЪМ ПЕНСИИТЕ

Зоя Славова,
началник-отдел “Анализ и стратегия на системата за обществено осигуряване” в ЦУ на НОИ

Във връзка с поредното изплащане на допълнителна сума към получаваните пенсии в края на годината и относно подхода за определяне размера на добавките, би могло да се има предвид следното експертно мнение:

Използването на понятието “13-та пенсия” в медийното пространство е неуместно, защото пенсията е дългосрочно, периодично месечно плащане, а годината има само 12 месеца. Освен това “13-та пенсия” означава, че просто би трябвало да се дублира декемврийската пенсия на всички, които имат право на такава. Тогава за каква справедливост ще се говори, щом като получаващите повече отново ще получат повече, без никакво основание, а получаващите малки пенсии ще получат още една малка пенсия. Друг е въпросът, че в такъв случай биха били необходими много повече средства (от сега осигурените от правителството) за покриване на едномесечното плащане на пенсиите. Явно е, че не за “13-та пенсия” става реч.

Както е известно, в осигурителното законодателство не съществува разпоредба, по силата на която в края на годината да се изплаща допълнителна сума на пенсионерите, нито начин за определянето ѝ. Допълнителното плащане изцяло зависи от възможностите на държавния бюджет и няма нищо общо с участието в осигуряването и индивидуалния принос на пенсионера, прехвърлено респективно на неговите наследници.

Предвид източника на финансовия ресурс за допълнително плащане за пенсионерите в края на годината (държавния бюджет) и липсата на връзка между това плащане и формирането на пенсионните права, най-правилно би било, както в предишни години, допълнителното плащане да се нарича **коледна добавка**. Тъй като предназначението на този вид допълнително плащане (когато държавата

има финансов ресурс за него) е да подпомогне еднократно пенсионерите по коледните и новогодишните празници, резонно е да се определя диференцирано за различните групи пенсионери според размера на пенсионните им доходи. В такъв случай обаче ударението се поставя върху **хуманността и благотворителността, но не те стоят в основата на социалното осигуряване**. За всички е ясно, че хората с по-малки пенсии се нуждаят от по-голяма помощ около коледните и новогодишните празници. Нещо повече – характерът на тази добавка към пенсиите е свързана с нашата народопсихология и бит, както и с принадлежността на по-голяма част от населението към християнската религия, което личи от наименованието “коледна добавка”. Независимо от това, няма пенсионер, който да се е отказал от добавката, понеже почита други религиозни празници, нито е допустима дискриминация на тази основа в едно демократично общество.

От принципно значение е разбирането за характера на това допълнително плащане, източникът на средства за него и целевото му предназначение, когато се взема решение на кой колко да се изплати. Освен диференцирания подход, другият сравнително приемлив и добър вариант е да се изплати еднократно добавка в един и същи размер на всички получаващи пенсия, както се направи в края на 2001 г., без да се спряга понятието “13-та пенсия”. Дори така ще остане непокътнат социалният статус, доколкото се изразява чрез размера на пенсията, а този аргумент е в полза на **справедливостта и равнопоставеността, върху които се базира общественото осигуряване**. Освен това най-простият начин е най-добрият начин, т.е. по-добрият начин е този, който е свързан с по-малко усилия.

Както се очертава, допълнителното коледно плащане към пенсиите вече става традиция. Всяка

година тази тема се превръща в щекотлив въпрос дали ще има или няма да има пари за коледна добавка и как ще се определя нейният размер. Тъй като въпросът с пенсиите и техния размер напоследък е болезнена, деликатна тема, лесно може да се експлоатира и манипулира общественото мнение и да се използва за популистски цели.

Вероятно е назрял моментът да се създаде постоянна законова норма (както при ежегодното осъвременяване на пенсиите), която принципно да регламентира начина за определяне на коледната добавка, както и задължението да бъде изплатена, но само в случай, че се формира нужният ресурс от държавния бюджет. При самото нормотворчество ще се реши дали трябва да се заложи на справедливост и равнопоставеност (една и съща сума за всички пенсионери) или на хуманизъм и благотворителност (диференцирано – с по-голяма сума

за получаващите по-малки пенсии).

По този начин допълнителното плащане за коледна добавка ще може предварително да се прогнозира и планира във всяко отношение. Няма да има стресиращи изненади както за пенсионерите, така и за специалистите в НОИ, които практически обслужват това допълнително плащане. А обработката при всички случаи изисква необходимото технологично време. Съществуването на постоянна законова норма би улеснила също и Министерството на финансите. Вместо да има “едно на ум”, че ще се наложи в края на годината да “изстиска” някакъв финансов ресурс за коледна добавка, предварително ще го планира.

Нужно е разбирането, че за да има стабилност и предсказуемост, правилата трябва предварително да са ясни и известни, да са в съзвучие с възприетата концепция и философия.

БЛАГОТВОРИТЕЛЕН МАЧ С ВЕТЕРАНИТЕ НА ПФК “ЛЕВСКИ–1914” – СОФИЯ

В навечерието на Коледа футболните отбори на ЦУ на НОИ и на СУСО изиграха футболен мач с ветераните на “Левски” – София. Именитите футболисти на “Левски” от недалечното минало Г. Цветков, В. Войнов, П. Панов, Н. Тодоров и Ив. Стоянов, водени от двукратния носител

на приза “Футболист на България” К. Ивков, демонстрираха завидна техника и показана, че във футбола няма стари и млади. Така и в двата мача професионализмът си каза думата и нашите отбори загубиха двубоя, макар и с минимална разлика. За футболистите от НОИ, които дадоха достоен отпор на звез-

дите, остава надеждата за победа в мача реванш, който ще се организира в дните преди Великден.

Срещата имаше благотворителен характер – подпомогане на сираци от детската футболната школа на “Левски” и вдовици – съпруги на бивши футболисти.

СИСТЕМА ЗА ПРЕДВАРИТЕЛНА ПОДГОТОВКА НА КАДРИ ЗА НОИ

Адриана Андреева,
директор на дирекция “Човешки ресурси”

Осигуряването на предварителна подготовка на кадрите за Националния осигурителен институт (НОИ) повишава гъвкавостта на работната сила и качеството на услугите, които предлага институтът.

Формулирането и реализирането на ефективни управленски действия по отношение на предварителната подготовка налага последователно да се отговори на два основни въпроса:

- Какви са изискванията към предварителната подготовка на заетите?
- Кои образователни институции предлагат търсената подготовка и как може да се осъществи сътрудничеството на НОИ с тези институции с цел да се усъвършенства предварителната подготовка на кадрите?

Направеният анализ показва, че за преобладаваща част от длъжностите на основния и на ръководния персонал в НОИ е необходима предварителна подготовка в системата на висшето образование. Предпочитани са специалности от областта на икономиката, правото и информатиката. Предварителната подготовка на кадрите за длъжностите от групите на основния и на ръководния персонал трябва да включва и определени базови знания, умения и нагласи в областта на 9-те основни компетентности, възприети с Правилника за оценяване на трудовото изпълнение.

Изводите за основните изисквания към предварителната подготовка на заетите в НОИ стават основа за анализ и систематизиране на образователни институции, където се предлага търсената подготовка. Във връзка с това се проучват и преценяват действащите учебни планове и програми, по които се подготвят специалисти от предпочитаните в НОИ области и специалности.

Като се имат предвид резултатите от анализа и оценката на образователни институции и учебната

документация на предпочитани от НОИ специалности, се предлагат няколко практически решения:

□ Осъществяване на контакт с висшите учебни заведения, които подготвят специалисти по предпочитаните специалности.

□ НОИ представя своите препоръки пред съответните висши учебни заведения към подготовката на специалисти от съответните специалности в следните конкретни насоки:

- да се увеличи дялът на специалните учебни дисциплини от областта на социалното осигуряване и дялът на семинарните занятия при обучението по тези дисциплини с цел да се създадат възможности за изграждане на конкретни практически умения в областта на социалното осигуряване;
- да се намерят подходящи учебни дисциплини и учебни форми, които още в процеса на обучението да формират знания и умения по някои от ключовите компетентности, изисквани в НОИ, а именно – работа в екип, комуникативни способности, работа с клиенти и др.

□ НОИ участва в организирането и провеждането на учебна практика в бакалавърска степен на предпочитаните специалности. Основните параметри на организацията и провеждането на тази дейност са обхванати в Правилник за провеждането на учебна практика.

Тези конкретни предложения са основа за ефективно и целенасочено сътрудничество на НОИ с образователни институции, които оказват съществено влияние върху предварителната подготовка на кадри за института.

Основната форма за контакт и сътрудничество на НОИ с образователни институции, които имат съществено влияние върху предварителната подготовка на кадрите, са договорите за сътрудничество и взаимодействие. В тези договори за сътрудничество и взаимодействие между НОИ и

съответните образователни институции се предвиждат конкретни възможности НОИ да оказва въздействие върху процеса на предварителна подготовка на кадрите чрез участие:

- при формирането на учебните планове и програми в учебно-преподавателския процес;
- при разработването и защитата на дипломните работи;
- при подготовката на учебници и учебни помагала;
- при осъществяването на разнообразни науч-

ноизследователски прояви и форуми, които имат отношение към предварителната подготовка на кадри за НОИ.

Представените основни аспекти на проблема за предварителната подготовка на кадри за НОИ засягат стратегическото управление на института, неговото успешно функциониране и развитие в бъдеще. В същото време те са съпроводени с конкретни предложения НОИ да предприеме практически стъпки и да въздейства ефективно върху предварителната подготовка на бъдещите си кадри.

РАБОТНА СРЕЦА С ЖУРНАЛИСТИ ПО НОВОСТИТЕ В СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ

През януари 2003г. се проведе работна среща с журналисти по темите “Регистрация на трудовите договори и контролът върху тях” и “Минимални осигурителни доходи по основни икономически дейности и квалификационни групи професии”. На срещата присъстваха вицепремиерът и министър на труда и социалната политика г-жа Лидия Шулева, управителят на Националния осигурителен институт г-н Йордан Христосков и изпълнителният директор на Изпълнителна агенция “Главна инспекция по труда” г-н Тотю Младенов. Семинарът бе финансово обезпечен от Проекта “Пазар на труда” към Американската агенция за международно развитие.

Разговорите бяха свързани с този пакет от мерки, чието действие цели ограничаването на сивата икономика. Управителят на НОИ съобщи данни за хода на регистрирането на трудовите договори, разказа за идеята на Националния статистически институт да обогати и прецизира с нова методология за 2004 г. Националната класификация на професиите. Г-н Христосков каза, че ако работодателите внесат по-малко пари за пенсия от сумата, определена според минималния доход по отрасъл и професия, системата на НОИ ще го засече веднага. Той обърна внимание, че тези нови действия целят да защитят най-фината част от индустриалните отношения, а именно це-

ната на труда. Също така тези мерки подпомагат фирмите да бъдат в еднакви конкурентни условия.

Министър Лидия Шулева каза, че минималните прагове от 110 до 730 лв., върху които от тази година се осигуряват всички работещи, са напълно поносими и вероятно постепенно ще станат минимални заплати по браншове и професии. Това според нея е най-нормалният начин да се повиши цената на труда и да се вдигнат заплатите, което е главна цел.

Г-н Младенов представи данни за проверените фирми и за новоназначените контролори, чиито заплати ще зависят от събраните глоби.

Втората пенсия

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОСИГУРЕНИТЕ ЛИЦА В ППФ И УН.ПФ И ПРЕВЕДЕНИТЕ СУМИ КЪМ ТЯХ

Съгласно дял втори от КЗОО, лицата, които подлежат на допълнително задължително пенсионно осигуряване (ДЗПО), участват в професионален и универсален пенсионен фонд. За тези лица, които не са избрали пенсионен фонд или подали заявление в повече от един фонд, се извършва служебно разпределение.

На 09.12.2002 г. беше извършено шесто служебно разпределение за професионален пенсионен фонд (ППФ) на неизбрали или подали заявление в повече от един фонд лица в срока по чл. 140, ал. 3 от КЗОО. Пропорционално бяха разпределени 1166 лица (таблица 1). Разпределението по фондове е както следва:

Таблица 1

Код ППФ	Наименование на ППФ	Брой осиг. лица към датата на сл. разпределение /09.12.2002 г./	Брой лица, сл. разпределени на 09.12.2002 г.
011	ППФ "Доверие"	56 633	416
021	ППФ "Съгласие"	29 055	213
031	БППФ	11 448	85
041	ПСКПФ "Родина"	6361	47
051	ЗППФ "Алианц България"	35 025	258
061	"Ай Ен Джи" ППФ	5841	43
081	ППФ "Нютон Сила"	6116	45
091	"Лукойл гарант-България" ППФ	8038	59
Общо:		158 517	1166

На 09.12.2002 г. в НОИ беше извършено четвърто служебно разпределение за универсален пенсионен фонд на неизбрали или подали заявление в повече от един фонд лица в срока по чл. 137 ал. 3 на КЗОО. Пропорционално бяха разпределени 39 083 лица (таблица 2). Разпределението по фондове е както следва:

Таблица 2

Код Ун.ПФ	Наименование на УПФ	Брой осиг. лица към датата на сл. разпределение /09.12.2002 г./	Брой лица, сл. разпределени на 09.12.2002 г.
012	УПФ "Доверие"	594 317	15 450
022	УПФ "Съгласие"	188 995	4912
032	БУПФ	131 917	3429
042	ПСКУФ "Родина"	81 829	2127
052	ЗПУФ "Алианц България"	300 945	7824
062	"Ай Ен Джи" УПФ	115 904	3013
082	УПФ "Нютон Сила"	44 830	1165
092	"Лукойл гарант-България" УПФ	44 728	1163
Общо:		1 503 465	39 083

От 14.05.2001 г. НОИ ритмично превежда осигурителните вноски за лицата, работещи при условията на първа и втора категория труд, на професионалните пенсионни фондове (ППФ). Към 31.12.2002 г. преведените осигурителни вноски по фондове са както следва:

Таблица 3

ПРЕВЕДЕНИ СРЕДСТВА НА ППФ ДО 31.12.2002 г.

Код на фонд	Наименование на ППФ	Общо
011	ППФ "Доверие"	34 934 703,55 лв.
021	ППФ "Съгласие"	17 028 893,70 лв.
031	БППФ	5 357 187,98 лв.
041	ПСКПФ "Родина"	2 793 352,71 лв.
051	ЗППФ "Алианц - България"	24 096 921,81 лв.
061	" Ай Ен Джи" ППФ	2 196 508,60 лв.
081	ППФ "Нютон - Сила"	2 174 880,94 лв.
091	"Лукойл гарант - България" ППФ	5 240 246,15 лв.
	Общо:	93 822 695,44 лв.

За работещите при условията на първа и втора категория труд, упражнили правото си на пенсиониране по реда на § 4 от ПЗР на КЗОО, натрупаните средства по индивидуалната партида на лицата в професионалния пенсионен фонд се прехвърлят във фонд "Пенсии" на ДОО. Към 31.12.2002 г. прехвърлените средства са в размер на 2 977 474,21 лв. за 5687 лица.

На 29.03.2002 г. НОИ направи първия превод към универсалните пенсионни фондове (УнПФ) на осигурителните вноски за лицата, имащи право да участват в универсален пенсионен фонд. Към 31.12.2002 г. преведените осигурителни вноски на УнПФ по фондове са както следва:

Таблица 4

ПРЕВЕДЕНИ СРЕДСТВА НА Ун.ПФ ДО 31.12.2002 г.

Код на фонд	Наименование на Ун.ПФ	Общо за 2002 г.
012	УПФ "Доверие"	14 824 264,88 лв.
022	УПФ "Съгласие"	5 155 883,82 лв.
032	БУПФ	3 374 392,41 лв.
042	УСКПФ "Родина"	2 136 335,70 лв.
052	ЗУПФ "Алианц - България"	9 385 769,13 лв.
062	Ай Ен Джи УПФ	3 763 020,59 лв.
082	УПФ "Нютон - Сила"	1 006 119,33 лв.
092	"Лукойл гарант - България" УПФ	1 450 468,51 лв.
	Общо:	41 096 254,37 лв.

Партньори

“ПРОФИЛАКТИКА, РЕХАБИЛИТАЦИЯ И ОТДИХ” ЕАД

Валентин Първанов,
изпълнителен директор на “ПРО” ЕАД

До края на 1997 г. “Профилактика, рехабилитация и отдих” ЕАД (“ПРО” ЕАД) е част от организационната структура на НОИ и съществува като Главна дирекция “Управление на собствеността, профилактиката и отдиха”. С Решение на Софийски градски съд от януари 1998 г. главната дирекция е преобразувана в еднолично търговско дружество с акционерен капитал. Собственик на капитала на дружеството е Надзорния съвет на НОИ.

“ПРО” ЕАД осъществява дейността си на основата на включената в активите на дружеството бивша профсъзна почивна база, включваща хотели, почивни станции, балнеосанаториуми, ресторанти и столови и други обекти недвижима собственост. Общият брой на обектите надвишава 250, разположени на практика на територията на цялата страна. Голяма част от тях – повече от 70 на сто, са неработещи, а преобладаващата част от останалите са със сезонно натоварване през летния период. Само обектите, работещи по Програмата на НОИ за профилактика и рехабилитация на осигурените лица, се експлоатират целогодишно.

Въпреки обективно съществуващите трудности, свързани с поддържането, опазването и експлоатацията на голяма по обем, физически и морално амортизирана почивна база, “ПРО” ЕАД изпълнява възложените му задачи в социалната област и има изграден авторитет в бранша. Досегашната ни дейност в областта на предлаганите услуги по профилактика, рехабилитация и отдих дава основание да се твърди, че “ПРО” ЕАД е единствената търговска фирма в туристическия бранш, при която социалната функция преобладава над комерсиалната. Този факт се знае от нуждаещите се от специфични медицински услуги и дружеството се радва на заслужен интерес от широк контингент нуждаещи се, главно с ниска и средна платежоспособност.

Цялостната дейност на “ПРО” ЕАД през по-

следните години е насочена в следните основни направления:

- ✓ изпълнение на програмата за профилактика и рехабилитация на осигурените лица в обектите на дружеството;

- ✓ преструктуриране на собствеността на дружеството по пътя на продажба на обособени части и образуване на дъщерни акционерни дружества;

- ✓ изпълнение на амбициозна инвестиционна програма за реконструкция, модернизация и обновяване на материалната база на избрани обекти, обслужващи Програмата за профилактика и рехабилитация.

Дейността на “ПРО” ЕАД по профилактика и рехабилитация на осигурените лица е приоритетна и политиката на дружеството е свързана със стремеж към непрекъснато подобряване на качеството и равнището на предлаганите услуги и културата на обслужване. Данните показват, че в обектите на “ПРО” ЕАД през 2001 г. по линия на Програмата са получили квалифицирана медицинска помощ 19 850 нуждаещи се, като са реализирани 288 810 леглодни. За деветмесечието на 2002 г. базите на дружеството са посетени от 12 910 осигурени лица, използвали възможностите на Програмата на НОИ, които са реализирали 172 660 леглодни. Лекото снижение на показателите е следствие от различните условия за изпълнение на Програмата през 2001 и 2002 г., както и в резултат на засилената конкуренция от страна на другите участници в Програмата.

Благодарение на правилната политика на ръководството на НОИ и НС на НОИ, през последните години “ПРО” ЕАД продава обособени части от имуществото си, като средствата се разпределят както следва:

- 30 на сто за пенсионните фондове на НОИ;

– 70 на сто за финансиране на инвестиционната програма на дружеството.

С решение на НС на НОИ част от постъпилите средства през 2002 г. в размер на повече от 2 млн. лв. са изразходвани за ремонт на 6 почивни дома, които ще бъдат предоставени безвъзмездно на общините за социални нужди. Така “ПРО” ЕАД ще допринесе реално за повишаване равнището на домовете за стари хора – един деликатен и актуален въпрос за страната.

По-голяма част от реконструираните обекти обективно получиха категория “три звезди” и станаха притегателен център както за осигурени лица, така и за “свободни туристи”.

По решение на НС на НОИ през 2002 г. се извърши реконструкция и основен ремонт на 6 обекта, собственост на “ПРО” ЕАД, за ползването им като домове за социални услуги.

Реконструкцията на стойност на 2 млн. лв. се изпълни със собствени средства на дружеството, като предстои да бъдат предадени на съответните общини 2 обекта, а останалите ще бъдат завършени до 20.02.2003 г.

Това ще бъде приносът на дружеството за реално повишаване нивото на социални услуги и решаването на един крайно деликатен и актуален въ-

прос за страната.

Със собствени средства през 2003 г. ще бъдат обновени още 6 балнеоложки обекта, което показва, че като цяло дружеството разполага с модерна материална база.

По-нататъшните ни усилия са насочени към създаването на допълнителни “екстри”, изграждането на басейни, развлекателни центрове, предлагане на допълнителни услуги, с което ще гарантираме по-високо ниво на обслужване, по-голям брой посетители и съответно по-големи приходи в дружеството.

“ПРО” ЕАД с дейността си доказва, че е част от Националния осигурителен институт не заради това, че е наследило имуществото на Главна дирекция “Управление на собствеността, профилактиката и отдиha”, а с приноса си за възстановяване здравето и работоспособността на хиляди български граждани.

С цялостната си социална политика дружеството има претенции поне по основните си цели да принадлежи към националната осигурителна система и към цялостната политика, провеждана от Националния осигурителен институт и Министерство на труда и социалната политика. И това трябва да се знае от всички.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА ДАРИ ДВЕ СГРАДИ НА НОИ

В края на декември миналата година Министерският съвет прие нарочно решение, с което беше одобрено прехвърлянето на два имота от Българска народна банка на Националния осигурителен институт. Решението за безвъзмездното придобиване на имоти от държавата и обявяването им за имоти – публична държавна собственост, е взето

на основание на Закона за държавната собственост и Закона за БНБ.

За безвъзмездно управление на НОИ са предоставени масивна двуетажна сграда в Русе и сграда във Враца. Сградният фонд ще подпомогне разширяването на бъдещата дейност на осигурителния институт в съответните региони. Дарението

ще бъде от изключителна полза за работата на териториалните поделения на НОИ в Русе и Враца, а очакваният ефект е значително подобряване на качеството на обслужването на гражданите.

Ръководството и служителите на НОИ приемат с благодарност даренията от БНБ имоти.

ФИСКАЛНАТА ТЕЖЕСТ НА СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ В ЕВРОПЕЙСКИТЕ СТРАНИ

Теодора Нончева,
директор на дирекция “Международна дейност”

Осигурителните вноски са квази-данъчен инструмент, който има все по-голямо значение за общата данъчна тежест. Проблемът за фискалната тежест на социалното осигуряване и неговото икономическо значение се определя от обема на приходите и разходите, които през последните години достигат над една четвърт от brutния вътрешен продукт (БВП) на страните от Европейския съюз. Поради перспективата за задълбочаващи се демографски проблеми и влошаване на възрастовите пропорции на населението, бъдещото развитие на осигурителните приходи и разходи предизвиква още по-силен политически интерес.

Проблемът за финансирането на социалното осигуряване не би могъл да се разглежда отделно от тенденциите за разходите за него, които показват непрекъснат растеж. През 90-те години тези разходи нарастват с около 20% в страните от ЕС. Измерени като дял от brutния вътрешен продукт на ЕС, осигурителните разходи се повишават от 25,5% през 1990 г. на 28,7% в края на 90-те години. Същевременно трябва да се отбележи и тенденцията към засилен контрол върху разходите за социално осигуряване в европейските страни. След като през 1993 г. делът им в БВП достига своя максимум (29%) започва процес на стабилизиране, който се дължи както на минималното повишаване на икономическия ръст в средата на 90-те, така и на намаляване на някои социални разходи, в т.ч. за безработица.

От гледна точка на разходите, в страните от Европейския съюз се наблюдава ясно изразена тенденция към намаляване на осигурителните вноски. През 90-те години те намаляват средно с 6,8% вследствие на мерките за намаляване на фискалната тежест и стимулиране на предприемачеството,

които бяха предприети в повечето европейски страни (Фигура 1). Тази промяна контрастира с динамиката на разходите и се компенсира с нарастващ дял на държавните трансфери в общата структура на приходите. От 1990 г. делът на осигурителните вноски в общите приходи на социалното осигуряване на страните членки спада от 65% на 63,5%, докато държавните трансфери се увеличават от 28,8% на 31,4% (Таблица 1).

Организацията на финансирането на социалното осигуряване съществено се различава в отделните страни членки на ЕС, различни са и формите на организация на публичните финанси.

В **Белгия** на социалното осигуряване се финансира от обща осигурителна вноска, като приходите се разпределят между отделните схеми за социално осигуряване в зависимост от очакваните разходи. Същевременно се отчисляват специфични вноски за социално подпомагане, помощи за инвалиди, лекарства, схеми за ранно пенсиониране. Наред с тях се набират целеви приходи от данъчни източници, в т.ч. отчисления от ДДС.

Социалното осигуряване в **Дания** се финансира главно от държавния бюджет. Част от краткосрочните обезщетения (болест, майчинство, безработица) се финансират от осигурителна вноска равна на 8% от дохода на осигурените лица. Допълнителни вноски се внасят за осигуряване при професионално заболяване, както и за допълнителното пенсионно осигуряване, в което държавата не участва.

В **Германия** традициите в Бисмарковия осигурителен модел определят повсеместно участие на осигурителните вноски като източник за финансиране, но бюджетните субсидии също имат висок дял (30% при средно 31,4% за ЕС). Те участват във

финансирането на семейните помощи и осигуряването при безработица.

Гърция преминава към трипартитен принцип на финансиране с участието на работодателите, работниците и държавата през 1993 г. За лицата, наети преди 1993 г., продължава да действа чистият осигурителен принцип. Освен постоянните вноски на държавния бюджет в пенсионното и краткосрочното осигуряване, въведени от 1.01.1993 г., той компенсира и дефицита на осигурителните фондове в случай на необходимост.

В **Испания** пенсионното осигуряване, обезщетенията при болест и безработица се финансират от осигурителите, а средствата за здравните услуги и семейните помощи се набират от данъчни източници. Същевременно държавата финансира минималните пенсии и пенсиите, които не са свързани с осигурителен стаж.

Във **Франция** почти всички осигурителни схеми прилагат смесен принцип на финансиране. Държавният бюджет участва в балансирането на някои от пенсионните схеми, както и в мерките за заетост. Същевременно се начисляват специални вноски върху доходите от инвестиции, осигурителните премии за автомобили, продажба на цигари и алкохол и реклама на фармацевтични продукти.

Финансирането на социалното осигуряване в **Ирландия** се осъществява главно чрез обща вноска за всички осигурителни случаи и участие на държавата в случай на дефицит. Семейните помощи се финансират само от държавния бюджет.

В **Италия** се набират отделни осигурителни вноски за всеки сектор, като държавата участва с определен дял в пенсионното осигуряване, както и в разходите за социални пенсии, ранно пенсиониране и поддържане на минималната пенсия. Освен това бюджетът предоставя годишни субсидии за системите на социално осигуряване при безработица и майчинство.

В **Люксембург** финансирането представлява комбинация от осигурителни вноски, специални вноски (напр. за гледане на дете), премии в случаите на трудови злополуки и професионални заболявания и бюджетни трансфери. Отделните осигурителни схеми се финансират от отделни вноски. Държавата участва в административните разходи за пенсионно осигуряване и осигуряването при трудови злополуки.

В **Холандия** действат две основни системи – национална осигурителна система и осигуряване при безработица. Националната осигурителна сис-

тема включва различни източници за финансиране в зависимост от осигурителния риск – пенсионното и краткосрочното осигуряване от вноски на работодателите и работниците, интеграционната добавка за инвалиди – от вноски на работодателите, семейните помощи – от държавния бюджет. От 1998 г. самонаетите лица се осигуряват задължително за временна неработоспособност.

В **Австрия** се набират отделни осигурителни вноски за сектор “Пенсионно осигуряване”, сектор “Здравно осигуряване и майчинство: обезщетения в пари и натура” и “Трудови злополуки и професионални заболявания”. Семейните помощи се финансират от бюджета.

В **Португалия** се начислява обща осигурителна вноска за всички осигурителни рискове. Изключения представляват семейните помощи и помощите в натура в случай на болест и майчинство, финансирани от държавата, както и трудовите злополуки, които се финансират от осигурителни премии от работодателите.

Във **Финландия** и **Швеция** финансирането на отделните осигурителни рискове е организирано по различен начин. Здравните услуги и семейните помощи се финансират изключително от държавата, пенсионното осигуряване и обезщетенията при безработица – смесено от осигурителни вноски и бюджетни източници, а краткосрочните обезщетения при болест, майчинство и трудова злополука – само от осигурителни вноски.

Социалното осигуряване във **Великобритания** набира приходите си от национални осигурителни вноски и от данъци. Разходите за всички обезщетения и пенсии се покриват от обща осигурителна вноска, а неосигурителните случаи, към които се отнасят трудовите злополуки, тежката инвалидност, семейните добавки и социалните помощи – от държавния бюджет. Здравните услуги, предоставяни от Националната здравна служба, се финансират главно от бюджета, но малка част от приходите постъпва и от осигурителни вноски.

Данните, представени в Таблица 1, показват, че страните с най-висок дял на осигурителните вноски във финансирането на социалното осигуряване са Франция (77,9%) и Белгия (70%). В шест други страни (Испания, Германия, Холандия, Италия, Австрия и Гърция) делът на вноските е над 60%, а в останалите 7 страни този дял е под половината от приходите.

Както се вижда от Таблица 1, страните членки се различават и по участието на странични източници във финансирането на социалното осигуря-

ване – от 0,6% за Австрия до 16% за Холандия.

В сравнение с началото на 90-те години се наблюдават две противоположни тенденции на изменение на дела на осигурителните вноски в общите приходи: увеличение за повечето от страните, които имат над 50% дял на вноските и намаление в страните с нисък дял на вноските (с изключение на Дания). Така различията в структурата на приходите на страните членки на ЕС нараства още повече, което показва, че финансирането на социалното осигуряване трудно може да бъде обект на сближаване на социалните политики.

Разпределението на осигурителните вноски между работодатели и осигурени (работници, самонаети, пенсионери и др.) показват, че в повечето страни членки делът на работодателите намалява, а на осигурените лица расте. В края на 90-те години съотношението между тях е приблизително 2:1 в полза на работодателите. Структурните промени протичат различно в страните членки. Най-съществени са в Португалия и Финландия, където участието на работодателите спада съответно с 11% и 9%, в Австрия и Гърция намалението е с по-малко от 1%, а в Белия, Холандия и Дания делът им се е увеличил с 2-3%.

Мерките, които страните членки предприемат за намаляване на фискалната тежест на социалното осигуряване, могат да се разделят в две основни групи: общи мерки за избягване на повишаването на осигурителните вноски и селективни мерки за определени целеви групи.

❖ *Общи мерки срещу повишаването на осигурителните вноски*

Ограничаването на ставките е в интерес главно на страните с преобладаващо финансиране чрез осигурителни вноски. Подобни мерки не са характерни за страни като Дания или Швеция. Целта да се запазят или намалят вноските се постига по два начина – или чрез задържане и ограничаване на разходите, или чрез повишаване на дела на бюджетните източници във финансирането на социалното осигуряване. Първият подход се прилага в Германия и Австрия през последните години. В Германия намаляването на обезщетенията се провежда индиректно – чрез повишаване на възрастовата граница за пенсиониране и чрез промени в механизма за актуализиране на пенсиите. Мерките за съкращаване на разходите могат да бъдат ориентирани не само към обезщетенията, но и към

рационализиране на администрацията (напр. във Великобритания).

Вторият подход е ориентиран към приходната част на социалното осигуряване. Мерките за пренасочване на фискалната тежест от вноските към бюджетното финансиране са оправдани, доколкото при данъчните източници тя се разпределя върху по-широка основа (доходите на цялото население, а не само на осигурените лица) и по-този начин се намалява неблагоприятния ефект за заетостта. Същевременно този начин на преразпределение не е универсална рецепта. Бюджетните трансфери са свързани с увеличаване на съществуващите данъци или въвеждане на нови. В Германия например намаляването на вноската и респективното увеличение на бюджетните субсидии се финансира за сметка на ДДС и повишаването на екологичните данъци.

Във Франция и Белгия повишаването на осигурителната вноска се избягва чрез въвеждане на целеви данъчни отчисления в приход на социалното осигуряване.

❖ *Селективни мерки за определени групи осигурени лица*

В почти всички страни членки съществуват разнообразни мерки за намаляване на фискалната тежест, които са ориентирани главно към неравностойните групи на пазара на труда и създаване на нови работни места.

В Гърция и Италия ставката на вноската на работодателя се намалява за новоразкрити работни места, като в Гърция намалението е 50%, а в Италия се прилага пълно освобождаване от осигурителни вноски за период от три години. В голяма част от страните членки се прилага пълно или частично освобождаване от вноски при наемане на възрастни безработни лица, като дефиницията за възраст варира от 40 години в Испания до 58 години в Гърция. В Гърция освобождаването се прилага както за работодателя, така и за личната вноска на осигуреното лице.

Лицата, започващи нова работа, безработните младежи без професионален опит и продължително безработните лица също са сред групите, които са обект на специални стимули в повечето страни членки (Белгия, Франция, Люксембург, Австрия, Испания и Португалия). Намаление на вноската за работодателите, наемащи инвалиди, се прилага в Белгия, Франция, Испания и Португалия. В Испания се предоставят и допълнителни бонуси за ра-

ботодателя, при условие, че трудовият договор е безсрочен.

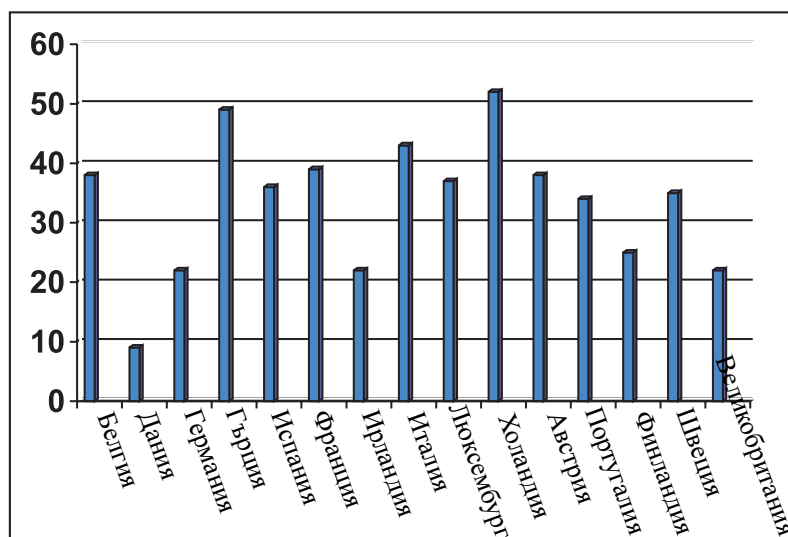
В Белгия, Франция, Италия, Ирландия и Великобритания има намаление на осигурителната вноска за нископлатени работници. Това облекчение се прилага по различен начин в страните-членки. В Италия механизмът е приложим само за южните слаборазвити икономически региони. Във Франция ставката на вноската намалява регресивно в зависимост от дохода. Във Великобритания редуцията се прилага постепенно от 1999 до 2001 г.

Белгия, Гърция, Франция, Португалия и Финландия прилагат по-ниски равнища на осигури-

телните вноски за малките и средни предприятия, което също е част от общия комплекс мерки за стимулиране на заетостта.

Като обобщение от направения преглед се налага изводът, че колкото по-голям дял заемат осигурителните вноски във финансирането на социалното осигуряване, толкова по-активни са мерките за ограничаване на фискалната тежест. Същевременно почти всички страни членки акцентират върху мерките за намаляване на цената на труда и създаване на нови работни места като част от общата политика за балансиране на социалноосигурителните системи.

Фигура 1. Равнища на осигурителните вноски в страните от ЕС (в % от осигурителния доход)

Източник: MISSOC-INFO, Social protection in the EU member states, January 1, 2001.

Таблица 1. Структура на приходите в социалното осигуряване в страните от ЕС (в %)

	Държавни трансфери	Осигурителни вноски	Други източници
Франция	20,2	77,9	1,9
Белгия	20,4	70,4	9,2
Испания	27,8	69,9	2,6
Германия	30	67,6	2,4
Холандия	16,4	67,6	16
Италия	29,6	67,3	3,1
Австрия	35,7	63,8	0,6
Гърция	30,3	61,4	8,3
Люксембург	46,7	48,7	4,6
Финландия	44,6	48,3	7,2
Швеция	45,3	46,8	7,9
Португалия	42,2	42,8	15
Великобритания	48,5	39,1	12,3
Ирландия	63	36,1	0,9
Дания	68,9	24,9	6,2
ЕС общо	31,4	63,5	5,1

Източник: MISSOC-INFO, Financing of Social Security, 02/2002.

Таблица 2. Разпределение на вноските между работодателите и осигурените лица

	Работодатели	Осигурени лица
Франция	49,90%	27,90%
Белгия	44,45%	25,90%
Испания	52%	17,60%
Германия	39,10%	28,50%
Холандия	23,20%	44,40%
Италия	49,30%	18%
Австрия	37,40%	26,40%
Гърция	38%	23,40%
Люксембург	25,80%	22,90%
Финландия	34,90%	13,30%
Швеция	40%	6,80%
Португалия	26%	16,85
Великобритания	24,70%	14,50%
Ирландия	21,90%	14,20%
Дания	9,60%	15,30%
ЕС общо	39,20%	24,30%

Източник: MISSOC-INFO, Financing of Social Security, 02/2002.

Представяме ви ...

РАЙОННО УПРАВЛЕНИЕ “СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ” – ГАБРОВО

Тодор Костов, директор на РУСО – Габрово

Районно управление “Социално осигуряване” – Габрово (РУСО-Габрово) е специализиран постоянен орган за провеждане на осигурителната дейност на територията на Габровска област под организационното и методическото ръководство на Централно управление на НОИ.

В административната структура на РУСО-Габрово са обособени отделите: “Осигурителни вноски и краткосрочно осигуряване”, “Финансово счетоводна дейност”, “Пенсии” и два отделно обособени сектора: “Човешки ресурси и управление на собствеността” и “Информационни системи”.

Организация на дейността в РУСО-Габрово представлява целенасочено въздействие и регулиране поведението на наетия персонал, като урежда начина и технологията на протичане на трудовите процеси в отделните сектори. Целта на това разделение е да осигури най-ефективно използване на квалифицираните специалисти в съответствие на придобитата квалификация, опит и знания, да създаде персонална отговорност на качеството на трудовите резултати. Срочността и резултативността на труда зависи до голяма степен от качествата и професионализма на наетите служители в управлението.

В управлението работят 70 служители. По-голямата част от тях са млади специалисти с висше образование, което води до съществени промени в равнището на работата на заетите в управлението. Те получават разнообразна информация, многобройни молби и преписки, жалби, справки и други документи, като ги проучват, обработват и дават законосъобразни решения по тях.

Разделението на труда в РУСО-Габрово включва:

- разработване на подробен списък на функциите и тяхното съдържание в общия технологичен маршрут на осигуряването;
- съставяне на дневници на влизащите във всяка

функция работи, операции и дейности;

- последователност на изпълнение на отделните работи и операции, съобразно начина на обработка и движението на документите, организацията на информационната дейност, схемата на обслужване на гражданите и фирмите, процедурата на осъществяването на контрола;

- връзката с органи и институции извън системата на социалното осигуряване;

- разпределение на работите по равнища, организационни звена и изпълнители;

- определяне на задачите, правата, задълженията и отговорностите във функционалните и длъжностните характеристики.

По този начин се създава необходимата специализация, комбиниране и синхронизиране на работата, както и оптималност на информационните връзки, необходими за образователните и квалификационните изисквания на заетите специалисти. В РУСО-Габрово се извършва групиране на труда чрез обединяване на дейностите и разпределение на отговорностите.

Функционалната структура на отдел “Осигурителни вноски и краткосрочно осигуряване” включва секторите “Контролно-ревизионна дейност” и “Регистрация и осъществяване на дейността по Държавното обществено осигуряване”. Началникът на отдела организира, ръководи и контролира дейността по извършване на ревизиите, събираемостта на вземанията и краткосрочните осигуровки, предварителното събиране на данните и издава разпореждания на основание Кодекса за задължителното обществено осигуряване. На негово подчинение са 1 ръководител сектор “Контролно-ревизионна дейност”, 14 финансови ревизори, главен експерт по експертната на работоспособността, 1 инспектор трудова злополука, 1 ръководител сектор “Регистрация и осъществяване дейността по Държавното обществено осигуряване”, 2 инспек-

тори и 4 оператори.

Регистрираните осигурители към 31.12.2002 г. в РУСО-Габрово са 13 146 юридически лица, от които 10 006 еднолични търговци, 1848 фирми, 139 юридически лица с нестопанска цел, 111 кооперации и други осигурители. В сравнение с 2000 г., когато са регистрирани 1210 осигурители, и 2001 г. – 814 осигурители през 2002 се забелязва намаляване на регистрираните осигурители, като за периода от 01.01.2002 г. до 31.12.2002 г. са регистрирани 711 нови осигурители.

Постъпилите суми от регистрираните осигурители през 2002 г. по приходите на ДОО, приходите на Националната здравноосигурителна каса (НЗОК) и Допълнително задължително пенсионно осигуряване (ДЗПО) са на обща стойност 51 686 535,43 лв. от които 42 402 026,89 лв. са постъпленията по фондовете на ДОО.

За периода от 01.01.2002 до 31.12.2002 г. контролните органи на РУСО-Габрово са извършили 875 финансови ревизии по приходите и разходите на ДОО, приходите на НЗОК, фонд “Професионална квалификация и безработица” /ПКБ/ и ДЗПО. От тях 613 са приключили с ревизионни актове за начет на обща стойност 10 597 448,34 лв., както следва:

ДОО	– 9 165 600,74 лв.
НЗОК	– 934 056,00 лв.
фонд “ПКБ”	– 446 924,97 лв.
ДЗПО-УФ	– 8 539,78 лв.
ДЗПО-ППФ	– 42 326,85 лв.

Най-голям дял от установените задължения към РУСО-Габрово по фондовете на ДОО е от невнесените осигурителни вноски.

Осигурителите със задължения над 100 000 лв. по всички фондове към 31.12.2002 г. на територията на Габровска област са: “ПОДЕМ” АД в размер на 1 782 922 лв., “ТРЕМА” АД – 2 358 825 лв., “МАК” АД – 231 306 лв. и “КАРТАЛ” ЕАД – 205 965 лв.

Със задължения над 10 000 лв. са 33 осигурители, като размерът на установените начети са на обща стойност 8 421 054 лв.

С цел непрекъснат контрол на тези осигурители контролните органи извършват едномесечни, съответно тримесечни ревизии. Провеждат се и периодични срещи с ръководния персонал на длъжниците за по-бързото погасяване на задълженията и повишаване на събираемостта.

На виновните длъжностни лица, нарушили осигурителното законодателство, или за неизпълнени задължителни предписания на контролните органи

са съставени 164 акта за установяване на административни нарушения, по които са издадени 157 наказателни постановления и са събрани 5801 лв.

Ръководният персонал на РУСО-Габрово приема всички възможни действия, залегнати в КЗОО и ДПК за събиране на вземанията си по влезли в сила разпоредения. През 2002 г. до търговските банки, обслужващи длъжниците, са изпратени 349 заповрни съобщения по всички фондове на 296 осигурители. По този начин бяха събрани суми в размер на 189 850 лв.

Наложени са обезпечителни мерки на основание чл. 146, ал. 4 от Данъчно процесуалния кодекс на 54 осигурители за възбрана върху недвижими имоти и движими вещи.

В случаите, когато е затруднено събирането на задължението, след неколккратно изпращане на напомнителни писма за погасяване на дълга и изтичане на шестмесечен период от налагане на заповра, преписките на длъжниците се изпращат до АДВ за принудително събиране. За периода от 01.01.2002 до 31.12.2002 г. са изпратени 84 по фондовете на ДОО преписки с обща сума на задълженията 2 945 139 лв., от които събрани по този начин са 424 920 лв.

В РУСО-Габрово през 2002 г. са постъпили 4 искания от длъжници към ДОО за плащане на дължимите суми по одобрен погасителен план, като 3 от тях са разсрочени с решение на директора на РУСО-Габрово – ЗПК “Цар Асен” с. Царева ливада, ЗППК “Единство” с. Богатово и ЗК “Съгласие” с. Агатово и 1 с решение на УС на НОИ – СД “Прециз”.

Поради невнасянето на осигурителни вноски по погасителен план е прекратено действието на същия на ”Картал” АД, “Бедек” ЕАД, “Подем” АД и “Карена” ООД.

“БУРЯ” АД и “МАК” АД са пример до голяма степен за ползотворното и ефективното действие на погасителните планове като сигурен начин за събиране на сумите по фондовете на ДОО, изплащайки дължими суми в определените по плана срокове. Задължението на “БУРЯ” АД в размер на 464 488 лв. по шест ревизионни акта за периода от 1999 до 2000 г., след предоставената възможност и изпълнени всички условия за разсрочване към 31.12.2002 г., възлиза на 50 704,67 лв. По същия начин “Мак” АД е намалил задължението си от 705 866 лв. по ревизионен акт от 2001 г. на 231 306 лв. към 31.12.2002 г. Така се дава възможност на осигурителя да продължава упражняването на своята стопанска и производствена дейност и съще-

временно да изпълнява задълженията си към НОИ.

От 03.07.2002 г. по споразумение за координация и сътрудничество между МТСП, Дирекция Национална служба "Полиция", Агенция по заетостта, ИА "Главна инспекция по труда" и НОИ на териториално ниво е изготвена програма за действие, която има за цел да защитава интересите на държавата и работещите в зависимост от правомощията и компетенциите на изброените институции. В резултат на тези съвместни и оперативни действия през отчетния период бяха извършени следните съвместни проверки: "Държавно лесничество" – Габрово, Севлиево и Плачковци; "Вагонен завод" Дряново и "Телесот" Габрово и фирми, извършващи посредническа дейност. Извършват се ежемесечни проверки във връзка с дублираните данни за осигурителен доход и получаваното обезщетение за безработица. По три сигнала от РУСО-Габрово са извършени проверки от Дирекция "Бюро по труда" Габрово и са констатирани нарушения по Закона за насърчаване на заетостта.

Със съдействието на органите на РДВР е издирен осигурителят на ЕТ "ЙО-Цветан Денчев" по повод подадена жалба от страна на работещите във фирмата лица, засягащи трудовоправните отношения с цел заверяване на осигурителни книжки.

Постъпили са сигнали за 28 случая от Дирекция "Областна инспекция на труда", уреждащи трудовоправни или осигурителни отношения. При извършването на проверките сключването на трудовите договори са на лице.

В резултат на извършване на съвместни ревизии от Данъчната администрация и контролните органи на НОИ във връзка със създаването на Единната агенция за приходите, бяха извършени 3 съвместни ревизии с предварително определени екипи от двете страни, с цел подобряване на събираемостта на приходите от публични вземания.

На основание чл. 8 от КЗОО в РУСО-Габрово са регистрирани 5 осигурителни каси, които провеждат осигуряването на своите членове; събират дължимите осигурителни вноски за ДОО, ДЗПО и НЗОК, изплащат дължимите парични обезщетения и помощи при настъпване на осигурителния риск, както и оформят и съхраняват всички документи, свързани с осигуряването. През 2002 г. бяха проверени 3 от осигурителните каси, тъй като другите две са регистрирани тази година. На основание чл. 10, ал. 2 от Наредбата за осигурителните каси бяха извършени 87 финансови ревизии. Съставени са 70 ревизионни акта за начет и 17 ревизионни записки. Установените задължения са по

вина на осигурителите и представляващите осигурителните каси. На същите бяха наложени актове за административни нарушения и дадени задължителни предписания за изпълнение.

Към 31.12.2002 г. са констатирани 3578 несъответствия между подадените данни в Персоналния регистър на НОИ и издадените документи за пенсиониране образец УП-2. Финансовите ревизори в РУСО-Габрово, освен пряката си трудова дейност, извършиха и ревизии по 950 случая, като за резултатите бяха съставени констативни протоколи и дадени задължителни предписания за изпълнение в определен срок.

Създаденият регистър дава възможност за вписване на информация от определени длъжностни лица от отделите "Осигурителни вноски и краткосрочно осигуряване" и "Пенсии", независимо и паралелно до отстраняване на различията и уеднавяване на информацията по повод несъответствието на данните. В случаите, в които е подаден по-голям доход в удостоверение образец УП-2, а пенсията вече е отпусната, са направени ревизионни актове за начет. Уведомени са осигурителите за нанесената щета на ДОО и сумите по влезли в сила разпореждания са събрани.

През 2002 г. финансовите ревизори направиха проверки и бяха обработени 80 разпореждания по молби на осигурители за възстановяване на навнесени осигурителни вноски и бяха съставени 196 констативни протокола за внесени осигурителни вноски по грешен параграф или сметка.

Проверени са 882 осигурители и издадени удостоверения за липса на задължения за участия в търг или за получаване на кредит.

По повод постъпилите молби и жалби от граждани за нарушение на техните осигурителни права и заверяването на осигурителен стаж бяха извършени проверки на 156 осигурители и отговорено писмено на заинтересованите лица.

Контролните органи на НОИ ревизираха 36 осигурители с дейности със сезонен характер и осигурители, назначили лица по трудови правоотношения по Проекта "Красива България". Съставени са 26 ревизионни акта за начет с общ размер 204 755 лв. и 10 ревизионни записки.

При засичане на съответствието между внесените осигурителни вноски за ДЗПО и подадената информация в Персоналния регистър на НОИ са установени неточности и са изпратени 23 задължителни предписания за изпълнение.

Осъществяването на методична помощ и контрол по експертизата на временната, временно на-

малената и трайно намалената или загубена работоспособност се изпълнява от експерта по експертизата на работоспособността. През 2002 г. са извършени 42 срещи със здравни работници в региона по проблеми, свързани с експертизата на работоспособността, като се даваха указания за спазване на нормативните документи, отчетността на болничните листове и указание за водене на медицинската документация. Проверени са 4871 експертни решения на ТЕЛК и РЕЛКК за деца инвалиди. В регистъра на лечебните заведения за получаване на болнични листове на територията на РУСО-Габрово са регистрирани 186 заведения. От контролните органи на НОИ бяха проверени 52 болнични заведения, в резултат на което са обжалвани общо 66 болнични листа, от които са анулирани 19 от ЛКК и 24 от ТЕЛК.

По програмата за профилактика и рехабилитация на осигурените лица, провеждана по условията и реда на Инструкция № 1 от 10.01.2002 г., са представени и проверени от експерта по работоспособността 611 броя медицински направления. По реда на чл. 7 от Инструкцията са издадени 611 удостоверения на осигурените, правоимащи лица да ползват заведенията за профилактика и рехабилитация. На територията на Габровска област дейността по тази инструкция се изпълнява от ПРО ЕАД "ЛЮЛЯЦИ". Тази година сградата се реконструира с ново архитектурно оформление, функционално вътрешно оборудване с перфектно обслужване на правоимащите лица от страна на медицинския персонал.

За периода от 01.01.2002 до 31.12.2002 г. са регистрирани общо 151 злополуки, от които по чл. 55, ал. 1 са 132 на основание и по чл. 55, ал. 2 са 32 злополуки. Регистрирани са 5 трудови злополуки със смъртен изход, от които 4 са по чл. 55, ал. 1 и 1 по чл. 55, ал. 2. Регистрирана е една трудова злополука, довела до инвалидност. Заедно с органите на дирекция "Областна инспекция на труда" е създадена необходимата организация за изпълнение на задачите и общите правила за съвместна дейност с органите по експертизата на работоспособността. Извършени са 10 разследвания с 15 пострадали лица. Издадени са 162 разпореждания, като 158 са за приемане и 4 за неприемане злополуките за трудови. Експертът за разследване на трудовите злополуки и професионални болести е издал един акт за нарушение и е направил 6 задължителни предписания.

През 2002 г. са получени 17 бързи известия за

професионални болести, по които са извършени 14 проучвания и необходимите документи са предоставени на компетентните медицински органи.

Отдел "Пенсии" обслужва територията на Габровска област с 49 127 пенсионери в 69 пощенски станции и 15 банкови клона.

С цел по-бързото и качествено обслужване на гражданите в РУСО-Габрово всеки ден се извършва прием на граждани със служители от двата сектора и всеки вторник от седмицата в гр. Севлиево.

За периода от 01.01.2002 до 31.12.2002 г. са изплатени 70 183 пенсии в размер на 62 049 419 лв. Отпуснати са 3935 нови пенсии и са изменени 3713 пенсии въз основа на представени нови доказателства за осигурителен стаж или осигурителен доход. Поради смърт, напускане на страната, навършване на пределна възраст на наследници, промяна на вида на пенсията, преминаване на пенсионер в друго районно управление и др. са спрени и прекратени 1660 пенсии.

През 2002 г. са постъпили 14 886 заявления за отпускане, изменение и осъвременяване на пенсиите. Постановени са 47 решения на директора на РУСО-Габрово от постъпили жалби на граждани.

Служителите от отдел "Пенсии" са изпратили 4543 писма до осигурителите с цел да се уточнят несъответствията между подадената информация в документите за пенсиониране и данните, подадени в Персоналния регистър.

Приети са 1154 молби-декларации за изплащане на семейни помощи за деца, от които са изплатени помощи за 386 деца.

Екипи от служителите на сектор "Изплащане на пенсиите" и служител от Териториално поделение "Български пощи" – Габрово, осъществяват контрола за правилното прилагане на "Инструкцията за осъществяване на контрол в пощенските станции по спазването и прилагането на Наредбата за пенсиите", като през 2002 г. са проверени 24 пощенски станции. Във връзка с по-често допусканите нарушения са давани указания и препоръки относно сроковете за изплащане на пенсиите, вписването на задължителните реквизити, изплащането на пенсиите на упълномощени лица, воденето на документацията и отчетността на изплатените пенсии. Териториално поделение "Български пощи" е уведомило РУСО-Габрово за предприетите мерки с цел преодоляване на пропуските.

НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА “ПОМОЩ ЗА ПЕНСИОНИРАНЕ”

Жанет Йорданова,
юрисконсулт, Главна дирекция “Правна”

Съгласно Националната програма “Помощ за пенсиониране” и Указания към нея на Агенцията по заетостта и Националния осигурителен институт (НОИ) в програмата могат да участват безработни лица, които активно търсят работа, регистрирани са в Бюрото по труда, но не им достига до една година трудов стаж за формиране на необходимия сбор от осигурителен стаж и възраст, който дава право на пенсия по чл. 68, ал. 1-3 от Кодекса за задължително обществено осигуряване (КЗОО).

Според чл. 68 от КЗОО право на пенсия за осигурителен стаж и възраст се придобива при навършване на възраст 60 години и 6 месеца за мъжете и 55 години и 6 месеца за жените при условие, че сборът от осигурителния стаж и възрастта не е по-малък от 98 за мъжете и 88 за жените.

От 31 декември 2000 г. възрастта се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с 6 месеца за мъжете и за жените до достигане на 63 години за мъжете и 60 години за жените, а сборът от продължителността на осигурителния стаж и възрастта се увеличава с 1 до достигане на 100 за мъжете и 90 за жените.

От 31 декември 2004 г. сборът от продължителността на осигурителния стаж и възрастта за жените се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с една до достигане на 94.

За да участват в Програмата, безработните лица следва да представят удостоверение за недостигащ трудов стаж до 12 месеца, издадено от териториалното поделение на НОИ. Това удостоверение се издава само на лица, навършили посочената по-горе възраст за годината, в която то се издава. За 2003 г. тази възраст е 62 г. – за мъжете и 57 г. – за жените.

Трябва да се има предвид, че безработни лица, които получават пенсия на друго основание, не могат да участват в Програмата.

За да бъде издадено удостоверението за недостигащ трудов стаж, безработното лице трябва да представи в териториалните поделения на НОИ следните документи:

- лична карта;
- регистрационна карта с график за посещение в дирекция “Бюро по труда” за поддържане на регистрацията, заверена от специалист от дирекцията, удостоверяваща последното посещение на безработното лице, както и определената му предстояща дата за явяване;

- документи за удостоверяване на осигурителен стаж. Това може да бъде трудова книжка и/или осигурителна книжка, удостоверение – Образец 30 и др.

Удостоверението за недостигащ трудов стаж се изготвя в 2 екземпляра незабавно в деня на представяне на документите от безработните лица. Единият екземпляр, заедно с представените документи за осигурителен стаж, се връчва на лицето срещу подпис. Вторият екземпляр остава в териториалното поделение на НОИ, съхранява се и при пенсиониране става част от пенсионната преписка на лицето.

Безработните лица следва да се явят при трудовия си посредник в дирекции “Бюра по труда” с издаденото им удостоверение от съответното териториално поделение на НОИ. Те трябва да посочат предпочитанията си за работно място с оглед участието им в Програмата.

Безработните лица могат да бъдат включени в Програмата само за допълване на недостигащия им трудов стаж за не по-малко от 3 месеца и за не повече от 12 месеца. В случаите, когато на безработните лица не им достига трудов стаж по-малко от 3 месеца за придобиване право на пенсия, те се наемат за минималния срок от 3 месеца. Заетостта, която им се предлага, е субсидирана със средства

от държавния бюджет.

За информация на работодателите Дирекции “Бюра по труда” изготвят и изнасят на информационното си табло списък, съдържащ служебните характеристики на безработните лица – образование, квалификация, компютърна грамотност, владеене на чужди езици, притежаване на свидетелство за управление на МПС, предпочитания за работно място, продължителност на недостигащия трудов стаж за пенсиониране. Този списък следва да бъде допълван и актуализиран ежедневно при настъпили промени. От него работодателите, желаещи да наемат на работа безработни лица по Програмата, могат да направят своя избор.

При насочването на безработни лица бюрата по труда следва да изискват от съответното поделение на НОИ превръщането на недостигащия трудов стаж от III категория труд съответно в I или II категория труд.

От друга страна, работодателите заявяват в бюрата по труда свободни работни места, разкрити по Програмата, като посочват предпочетените от тях подходящи кандидати от изложения списък.

Бюрата по труда насочват безработните според техните предпочитания и съгласно изискванията за заемане на свободните работни места с препоръки (насочващи писма) към работодателите.

В срок от 3 работни дни след насочването на лицата бюрата по труда изискват от работодателите чрез връщане на отрязъка от насочващото писмо информация за:

– безработните лица, одобрени от работодателя и приели работа по Програмата;

– безработните лица, отказали да приемат предлаганата подходяща работа. При неоснователен отказ на насочените лица да приемат предложената подходяща работа регистрацията им се прекратява по реда на чл. 21, ал. 1 от Закона за насърчаване на заетостта във връзка с чл. 20, ал. 2 от Правилника за прилагането му, с решение на ръководителя на дирекция “Бюро по труда”;

– отказа на работодателя да наеме безработните лица, насочени от бюрата по труда по Програмата.

Дирекции “Бюра по труда” сключват с работодателите договори по образец за финансиране по Програмата.

Повече информация за социалното осигуряване и пенсионната реформа можете да получите от страниците в Интернет на:

Национален осигурителен институт

www.nssi.bg

Министерство на труда и социалната политика

www.mlsp.government.bg

Държавна агенция за осигурителен надзор

www.daon.government.bg

*Проект “Пазар на труда”
към Американската агенция за
международно развитие*

www.pension.bg

Редакцията очаква от читателите на Бюлетина на НОИ мнения и предложения за материали на адреса на редакцията:

*1303 София, бул. “Ал. Стамболийски” № 62-64
Тел: 02 926 1010; 02 926 1021*

Бюлетинът се разпространява безплатно.